50632

EGYETEMI KÖNYVTÁR • SZEGED Folyóirat

KIADJA AZ O.M.IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT BUDAPEST ANDRÁSSY-ÚT 69

MAGYAR IPAR-MŰVÉSZET

SZERKESZTI:
SZABLYA-FRISCHAUF FERENC

XXXVI. ÉVFOLYAM. 1933.

489/1

40

VÉGH GUSZTÁV

SZÍNES MŰISÉ MEINWURM A. ÉS TÁRSA BUDAPEST V. Ó-UCCA 8.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat, az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum és Iskola közlönye. — Szerkesztő: Szablya Frischauf Ferenc.

UNGARISCHES KUNSTGEWERBE

Offizielles Organ der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe, des Kunstgewerbemuseums und der Kunstgewerbeschule. — Schriftleiter: Franz Szablya Frischauf.

HUNGARIAN APPLIED ART

The Official organ of the Hungarian Society for Applied Art, of the Museum and School of Applied Art. — Editor: F. Szablya Frischauf.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Schriftleitung und Geschäftsstelle
Editorial Office

BUDAPEST VI. ANDRÁSSY ÚT 69.
TELEFON: 20-6-78 és 29-1-15
POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI BEFIZETÉSI LAP SZÁMA: 8519

TARTALOM — INHALT — CONTENT

Nádai Pál: A Magyar Iparművészek Boltja. — Die Verkaufsstätte Ungarischer Kunstgewerbler. — The Shop of Hungarian Applied Artists 41
Ybl Ervin: „Gróf Klebelsberg Kunó“ emlékkiállítás a Műcsarnokban. — Graf Kuno Klebelsberg Gedächtnissausstellung in der Kunsthalle — The Count Klebelsberg Commemorative Exhibition 43
Elek Artúr: Moiret Ödön, az építő szobrász. — Edmund Moiret, der bauende Bildhauer. — Edmund Moiret as architect sculptor..... 53
Krónika. — Cronik. — Chronicle 56
Kiállítások. — Ausstellungen. — Exhibitions 67
Pályázatok. — Wettbewerbe. — Concours 68
Szakirodalom. — Fachliteratur. — Literature of crafts..... 68
Társulatunk közleményei — Mitteilungen unserer Gesellschaft. — Publications of our Society 74
In memoriam 80

Az ORSZÁGOS IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT tagjai a „Magyar Iparművészet“-et illetményként kapják. Tagbejelentéseket kéri az igazgatóság: Budapest VI. Andrássy út 69. számra küldeni. — Telefon: 20-6-78 és 29-1-15.

Tagsági díj és előfizetési díj 1933 évre 20 pengő. Külföldre 25 pengő.
Jahresabonnement für das Ausland 25 Pengő.
Subscription per annum Pengő 25 for abroad.

EGYETEMI KÖNYVTÁR

A MAGYAR IPARMŰVÉSZEK BOLTJA

PAUL NÁDAI: DIE VERKAUFSSTÄTTE UNGARISCHER KUNSTGEWERBLER. Als Ergebnis einer ca. zwanzigjährigen Bewegung entstand jüngst in der mondänsten Geschäftsgegend Budapests diese Verkaufsstätte, mit den besten Werken der ungarischen Kunstgewerbler. Die ausgestellten farbenfreudigen Möbel dienen nicht dem Luxus der Reichen, sondern passen sich dem Lebensstil bescheidener bürgerlicher Ansprüche an; sie bringen jedoch im Gegensatz zur schablonenmässigen Fabriksware individuellen Geschmack zur Geltung. Die hunderterlei kleineren Arbeiten erinnern uns an unsere künstlerischen Reiseandenken, — es trägt jedoch jedes Stück ein spezifisch ungarisches Gepräge. Der Hauptzweck der Verkaufsstätte ist, die Verdienstmöglichkeiten der ernsten Kunstgewerbler zu heben, zugleich soll aber auch den Käufern die Garantie ausnehmend guter Qualität geboten werden.

PAUL NÁDAI: THE SHOP OF HUNGARIAN APPLIED ARTISTS. About twenty years ago has been started among the Hungarian applied artists that movement which has been ended now with the opening their own shop. The new shop is situated at the most fashionable part of Budapest and is full with the most beautiful artistic works. The furnitures kept on stock are of modest middle-class standard though having de luxe qualities, and they all bear the characters of individual and personal taste instead of those of uniformed factory products. The hundreds of the smaller articles remind us of the artistic souvenirs of old travellings, but they have all a special Hungarian relief. The cardinal principle of the shop is to develop the earning possibilities of true artists while guaranteeing for the customers the special qualities of the articles sold.

Hatalmas tükörablakok, óriási kirakatnyílások a Belváros legszebb sarkain. Sürgőforgó emberek és boldog sétálók, akik a tavaszi napsütésben talán el is felejtik, hogy most egy világgazdasági krízis legmélyebb pontján feneklett meg a történelem csigasora. Ilyen az új iparművészeti bolt — külsősége. Lassan, csaknem észrevétlenül támadt föl az utcakép új foltja gyanánt. Egyik nap lehullottak a burkoló vásznak a kirakatablakokról, a cégtábláról és mintha egy tarka gyermek-képeskönyv elevenedett volna meg: virágok, játékok, dobozok, ékszerek mosolyogtak rá a járókelőkre.

Mindez nyugodtan, szinte zajtalan meglepetés gyanánt. Pedig csak a beavatottak tudják, hogy ennek a boltnak története van. Egy egész archivumot lehetne megtölteni az előzményeiből. Abban az irattárban helyet kaphatnának vastag jegyzőkönyvek, bekötött emlékiratok. De grammofónlemezek is zajos gyűlésekről, fényes szónoklatokról. Sóhajtások, alapítások, csatakiáltások, forradalmi felfordulások.

Immár két évtizedre, egész a világháború derekáig visszanyúló története van a magyar iparművészet e mozgalmának. Volt úgy, hogy már megvolt hozzá a pénz, helyiség, áru, még sem lett meg a bolt. Hiába, történelmi időket élünk. Ilyenkor sohasem az történik, amit akarunk, hanem amit a történelem akar.

De ha valaki ennek a boltnak a régi kútfői között kutatna, alighanem még korábbi évtizedekre is vissza kellene nyúlnia. A magyar ipartörténelemnek immár évszázados művészi multja van. Volt a „honi" iparmozgalom becsületességgel és jóízléssel. Volt a „műipari" mozgalom a világkiállítások kereskedelmi irányzatával. Volt a „háziipari" korszak a népiesség zamatjával. Mindegyiknek a tengelyében a bolt volt. A bolt, melyben az iparművésztervezőé legyen a döntő szó, s őt illesse az erkölcsi és anyagi haszon.

A bolt már olyan fogalommá lett, hogy valóságos legenda-fényben égett. Sóvárgás, vágy, szimbólum lett belőle. Csak éppen megcsinálni nem tudtuk. Sem a hazafias iparpártolások, sem a népies felbuzdulások idején. Sem a gründolások, sem a papírpénzből való építkezések idején. Egyszerűen azért nem, mert mindenki „jobb idők elkövetkezését" várta.

S mialatt mi itt ezekre az időkre vártunk, külföldön az iparművészeti mozgalmakból fényes, irígyelt boltok születtek meg. Megszülettek, tündököltek és megbuktak. Egy negyedszázad alatt Drezda, München, Bécs legszebb utcái s terei gazdagodtak a különféle „műhelyszövetség"-ek által fenntartott boltokkal. A remek mintatermekből egy új, szolídvezetésű, polgári ízlés sugárzott ki az utcára, onnan a házakba, az iskolákba, a tömegbe. Ha le lehetne mérni, grammokkal és számoszlopokkal a jóízlésű tényezők hatását, kiderülne, hogy a mai sikkes kis boltok többet tettek a polgári osztályok lakáskultúrája érdekében, mint a folyóiratok és kiállítások együttvéve. Sajnos, ily mérőeszközök híján inkább csak sejtésekre vagyunk utalva. És a sejtéseken kívül a szemeinkre. Ezek pedig csak a bazári „iparművészet" romboló hatásáról nyujtanak bizonyosságot.

Egy modern, mai, reményekkel teljes vállalkozás kapuinál azonban nem a történelmi visszapillantás a fontos. Az a kérdés, hogy a korszerűsége milyen? A jelent, az élő nemzedékeket hogyan szolgálják ki benne? Talán ötletszerű aforizmának tűnhetik fel, de meg kell állapítani, hogy az iparművészet még ma is szükségleti cikk. Válságok, szegénység, lepítés közepette : az otthon még mindig féltett kincs. Aki házasodik, új és jó bútort kíván. A költözködés felfrissítéssel jár. Születésnap, évforduló, miegymás — keressük az alkalmas ajándéktárgyat. A lakáskultúra új életelv, és lényeges kelléke az új nemzedékek társadalmi szemléletének is. Makart csokrok és mütyürkék helyett „értékálló" művészi tárgyakat keres a fiatalság. Talán az otthon az utolsó horgony, mely a polgári érzés közösségét még a víz felett tudja tartani.

Ezért lélektanilag jól volt megválasztva az a pillanat, melyben a bolt eszméjét valósággá tették az alapítók. Bodon Károly és Vass Béla, akik a bolt sorsát dűlőre juttatták s mostantól kezdve kormányozzák is, régóta ismerik az iparművészet hányattatásait. De azt is tudják, hogy mi az, amit ma a középosztály életlehetőségei közé még be lehet illeszteni.

A lassú, szívós munkából megszületett iparművészeti csarnok anyaga lépést tart a vásárlók ízléskultúrájával. Bútorok vannak itt, amelyekben a célszerű forma minden díszt kerül, csak egyet őriz meg, az anyag őszinte beszédét. Az ebédlőszekrények, tálalók, fotöjök, pamlagok fája a tisztes munka puritán nyelvén szól hozzánk. A huzatok a színöröm mellett a tartósság ígéretét hangoztatják. A standardizált olcsósággal szemben ez a jó kivitel értékállósága. A szokványosított életformákkal szemben az a különleges, magyar úritempó, mely a maga testére szabott lakást kíván. Komolyat, modernet és egyénit.

A lámpák, csillárok, szőnyegek, hímzések ugyanezen gazdasági formának hódolnak. A bútorcsarnokok drága, hemzsegő díszei helyett itt szolíd mértéktartás szólal meg mindenből. Igaz, vannak gobelinhuzatú, műtárgyakkal felérő ülőbútorok is, de a hangsúly mégis a köznapi egyszerűségű otthon tartós esztétikáján van. Szinte azt lehetne mondani : a bronzozott fémcsillár, a mosható tapéta, a kis guruló büfféasztalka szemefénye a boltnak. A kisember az ő kiválasztó képességével — ő az a vevő, kihez törekszenek.

Egészen különvaló érdeklődés jut az iparművészek boltjában az apró tárgyaknak. Fém- és ötvösmunkák, gyönyörűen színezett magyaros keramiai tárgyak csillognak a tolható üveglapok mögött világító szekrényekben. A tárgyak mindegyike pesti életet, színt, vidámságot szolgál. A lakásnak hasznos díszeit ily olcsó áron és mégis ízléses tömegben felvonulni seholsem láttuk. Játékok, melyek vitrinekbe kívánkoznak. Divatos ízlés szerint összeállított gyöngysorok, násfák és gyűrűk. Az elegáns üvegpolcok csak úgy szikráznak a bonbonnièrek, a hamutálcák, az ezüst asztali díszek visszavert fényétől. A nagyvilági utazásaink ajándékörömei, a nagy bulvárok elegáns déli sétái köszönnek vissza ez üvegszekrények fazettái közül.

Az alapítás tényét, üzleti jellegét okirat őrzi s ez az okirat biztosítja azt, hogy a boltnak alapja a magyar iparművészek munkáinak értékesítése. A cím igazat mond : ez a bolt maguké a művészeké. Zsűri, márka, pontos és szigorú rend biztosítja mindezt. Az iparművészt arról, hogy az eladás haszna az övé, a vevőt arról, hogy amit vásárol, tiszta iparművészet. A bolt irányítói nemcsak adminisztrálók, hanem egy immár széles közületnek, a sokféle iparművészeti érdekeltségnek is pontos ismerői. Állandó jellegű kiállítást, váltakozó bemutatási anyagot óhajtanak a legszebb, legdrágább utcában a közönség szemei elé vinni. Hinni kell, hogy ez sikerül nekik s bízni kell abban, amit hangsúlyoznak : ez a bolt az iparművészek elitjének kincsesháza, tekintet nélkül az ő társulati, érdekcsoportbeli hovatartozásukra.

Ez körülbelül a legfontosabb is az iparművészet érvényesülésében, melyben a szerző, a művész csak szignálja a dolgokat, de beszélni mégis csak az alkotás szokott.

NÁDAI PÁL

„GRÓF KLEBELSBERG KUNO“ EMLÉKKIÁLLÍTÁS A MŰCSARNOKBAN

ERVIN YBL: GRAF KUNO V. KLEBELSBERG-GEDÄCHTNISSAUSSTELLUNG IN DER KUNSTHALLE. Diese Ausstellung brachte die Grösse des verstorbenen Kultusministers Graf Kuno Klebelsberg, als Kulturpolitiker, eklatant zum Ausdruck. Klebelsberg verkündete die Überlegenheit der ungarischen Kultur und eine jede seiner Taten während seiner zehnjährigen Amtszeit diente der Befestigung dieser Überlegenheit. Das Unterrichtswesen, das Geistesleben, die künstlerische Kultur verdanken in gleicher Weise unermesslich viel seiner beispiellosen Aktivität. Er riss die Initiative auf jedem Gebiete an sich; er lenkte die Forschungsarbeiten der Gelehrten, er stellte fest, welche Aufgaben zu lösen waren, er bestimmte die Tätigkeit der Künstler, wie dies z. B. sein Lieblingsgedanke auf dem Gebiete der Baukunst: der von Béla Rerrich geschaffene monumentale einheitliche Domplatz in Szeged zeigt. — Die Ausstellung in der Kunsthalle vereinigte die wissenschaftlichen und künstlerichen und unter den letzteren auch die kunstgewerblichen Ergebnisse seiner Ministerschaft in sich.

ERVIN YBL: THE COUNT KLEBELSBERG COMMEMORATIVE EXHIBITION. The Count Kuno Klebelsberg commemorative exhibition at the Exhibition Hall (Műcsarnok) of Budapest gave proofs of the creative works of a great culture-politician. Count Klebelsberg during his life preached always the superior standard of Hungarian culture and every action of his ten years' ministership was to strengthen the fundaments of this culture. Not only the public education of the country but also the whole Hungarian artistic life can thank immensily much to his unparalleled activity. He was the great initiator in every direction. As Minister of Culture he directed the researches of the scientists, he planned the great tasks of public education, he also determined the works of the artists, among which his favourite scheme, the Votive-Church at Szeged and the surrounding episcopal and university buildings of its oblong fore-place, which all have been built up for his order by the conceptions designs of Béla Rerrich. The recently held commemorative exhibition collected the most outstanding scientific and artistic results of his ten years' ministership, among which also his works in the sphere of applied arts.

Nagy kultúrpolitikus körvonalai rajzolódtak ki a Műcsarnok emlékkiállításán. Klebelsberg Kuno gróf a magyar kultúrfölényt hirdette és ennek megalapozására irányult 10 éves miniszterségének minden cselekedete. Páratlan az a szívósság, szervező erő, széles látókör, amellyel szellemi felsőbbségünket biztosítani akarta. Nagyszabású elgondolásoknak, századokra szóló alkotásoknak volt létrehozója. Nem forgácsolta szét erejét a mindennapi szükségletek között, mégis a kultúra minden területére ellátott éles szeme, mindenütt meglátszott sorsdöntő beavatkozásának értékes eredménye. Úgy az oktatás, a szellemi élet, mint a művészeti kultúra mérhetetlenül sokat köszönhet páratlan aktivitásának, bár az utóbbi területen nem mindig voltak szerencsések vállalkozásai. Egyes intézményeket elhanyagolt, hogy annál inkább támogassa azokat, melyek születésüket, felvirágzásukat neki köszönhetik. Nem a javak egyenletes elosztásának volt a híve, hanem a szellemi és anyagi erők kevés helyen való halmozásának. E tekintetben a régi hatalmasságok módszerét követte.

Minden téren ő volt a nagy kezdeményező. Ő irányította tudósok kutatásait, ő állapította meg az elvégzendő feladatokat, ő határozta meg művészek munkásságát. Mint igazi mecénás válogatta ki kedvenc művészeit, akiket elárasztott a nagyszerű feladatok tömegével. Látni kellett őt, hogyan égett az alkotás lázában egy-egy kedves tervének megvalósításakor. A szegedi árkádos Templom-tér létrejöttét oly várakozással, szeretettel kísérte, mint egy apa gyermeke növekedését. Egyéni elgondolása volt ez a koncepció, mellyel építészetünk modern irányban való fejlődését megindította.

Rerrich Béla alkotása nem volt barokkstílusú terv megvalósulása és ezt mégis oly szeretettel és megértéssel övezte, mint a szívéhez legközelebb álló XVIII. századi emlékeket. Mintha ezzel ellensúlyozni akarta volna mindazt a tevékenységet, melyet minisztersége első felében az időszerűtlen építészeti stílusok propagálása érdekében kifejtett. Mikor ráeszmélt arra, hogy a XVIII. századi építészeti formák mennyire meggátolják a mai architektúra kialakulását, meggondolás nélkül revideálta ezen a vonalon nézetét. Így lett a szegedi építkezésekkel megkezdője, hivatalos elismerője a korszerű építkezéseknek.

Az iparművészet is őszinte szívügye volt. Tudta és érezte, hogy egy széleslátókörű kultúrpolitikus feladatai közül nem hiányozhat az

iparművészet támogatása sem. Megbízásokat adott kitűnő művészeknek modellek mintázására, melyeket a herendi gyár égetett porcellánná és magyaros hagyományokban gyökerező miseruhákkal, terítőkkel, talárokkal, jelvényekkel gazdagította a templomokat, egyetemeket, főiskolákat. Ezeket mind az Izabella Háziipari Szövetkezet készítette a miniszternek előzetesen bemutatott tervrajzok szerint. Kisfaludy-Stróbl Zsigmond, Pásztor János és Lux Elek mintázta a herendi porcellánfigurákat, az első a Kuruc vitézt, a második a Szántó, a Magvető és Arató című alakokat, a harmadik a Szüreti jelenet című barokkos kompozíciót. Pásztor nagy plasztikai érzékkel készült mintáit a herendi gyár jóvoltából kopenhágai mintára halvány tónusok borítják, míg a Kuruc vitézt és a Szüreti jelenetet már formáiban is barokk, illetőleg rokokó reminiscenciák hangsúlyozzák. A Corvin-rend alapítása is az ő gondolata volt és itt is az iparművészeknek adott feladatot a jelvény és a lánc stílszerű, Mátyás király olasz kapcsolatait hangsúlyozó tervezésére.

A Műcsarnok kiállítása tízéves miniszterségének minden látható tevékenységét felölelte. Kertész K. Róbert államtitkár, a kiállítás főrendezője, gondoskodott arról, hogy a kiállításból semmi sem maradjon ki, ami Klebelsberg nevével kapcsolatos. Az első teremben Petrovics Elek főigazgató azokat a művészeti alkotásokat gyüjtötte össze, amelyek Klebelsberg támogatásával jöttek létre, vagy amelyeknek megszerzésére külön javadalmat utalványozott. Itt láttuk Zala Györgynek a Kormányzóról készült képmását és liptóujvári Stróbl Alajosnak egész sor kiváló művészportréját, amelyeket a Történelmi Képcsarnok számára vásároltak meg. Magát Klebelsberg Kuno grófot két arckép is ábrázolta, az egyiket Karlovszky Bertalan, a másikat Glatz Oszkár festette. A főfalon Thorma János hatalmas vászna, Az aradi vértanukat ábrázoló kép függött, mellette pedig Pásztor János energikus bronzszobrai, a Balatoni révész és halász. Ezeket a tihanyi Élettani Intézet részére rendelték, de méltók lennének arra, hogy Budapestet ékesítsék. Giovanni da Bologna barokk stílusa szerencsésen olvad össze bennük magyar paraszti energiákkal. Munkácsy, Paál, Ferenczy, Benczur, Sárkány, Patzka Kornélia, Rudnay, Szüle és Feszty Masa festményei egészítették ki az első terem ünnepi együttesét.

A második terembe kerültek Dudits Andor falképeinek tanulmányai. Dudits volt néhai Klebelsberg gróf kedvenc falfestője, rábízta a feladatok zömét, elsősorban az Országos Levéltár falfestmény-ciklusát. De Vaszary Jánosnak és Aba-Novák Vilmosnak is jutott megbízás, az első a Tihanyi Élettani Intézet számára festett nagyobb kompozíciót, a második pedig a szegedi keresztelő kápolnába három freskót. Mindegyik vázlata itt szerepel. Dudits inkább a korok külsőségeit, Ana-Novák pedig a lelkét hangsúlyozta a régi időknek. Vaszary a tihanyi kompozícióban fantasztikus szín- és formarapszódiát valósított meg szellemesen. Mintha Claude Monet vízinövény-sorozatának káprázatát élnénk át újra más elképzelésben.

A harmadik teremben Lechner Jenő és Weichinger Károly vezetése alatt az építészeti alkotások fényképeit, rajzait állították ki, főképpen néhai Rerrich Béla szegedi Templom-terét, Pogány Móric nagyszabású lágymányosi egyetemi városterét. Wälder Gyula barokk iskoláit. A szoborcsarnokban rendezte el Ohmann Béla tanár a legnagyobbszabású plasztikai műveket. Közepén állt Kálmán hercegnek gödöllői sikerült lovasszobra Róna Józseftől, egy középkori lovagnak a XIX. század francia szellemében való ábrázolása, mellette a négy debreceni reformátor alakja, Kisfaludy-Stróbl debreceni Tisza-szobra és Horváth Géza stílusos elgondolású szép Lorántffy Zsuzsanna szobra.

A következő termekben a külföldi kollégiumok ösztöndíjasainak munkáit gyüjtötték össze. Különösen a Gerevich Tibor egyetemi tanár kúrátorsága alatt álló Római Magyar Akadémia vonult fel gazdag és kitűnő anyaggal. Két terem jutott számukra, amelyekben Szőnyi István, Aba-Novák Vilmos, Molnár C. Pál, Patkó Károly, Pátzay Pál, Istókovics Kálmán, Farkas András, Mészáros László, Vilt Tibor, Jálics Ernő munkái szerepeltek. A vitrinákban az intézet tudományos dolgozatait állították ki. Ugyancsak méltón érvényesült a Lábán Antal igazgatása alatt álló bécsi Collegium Hungaricum tudományos és művészeti munkássága. A párizsi festő-ösztöndíjasoknak, biai Főglein Istvánnak, Rozgonyi Lászlónak, Barcsay Jenőnek, Klie Zoltánnak, Cserepes Istvánnak és Kirchner Jenőnek egy fal jutott abban a teremben, ahol nemessányi Kontuly Béla gödöllői és szegedi falfestményeinek kartonjait mutatták be. Külön teremben szerepelt a grafika, külön teremben Sidló Ferenc és Ohmann Béla stílusos alkotásai és külön teremben a feljebb említett iparművészeti munkák.

Részletek a Magyar Iparművészek
Boltjából. — Aus der Verkaufsstätte Ungarischer Kunstgewerbler. — Parts of the Hungarian Applied Artists' Shop.

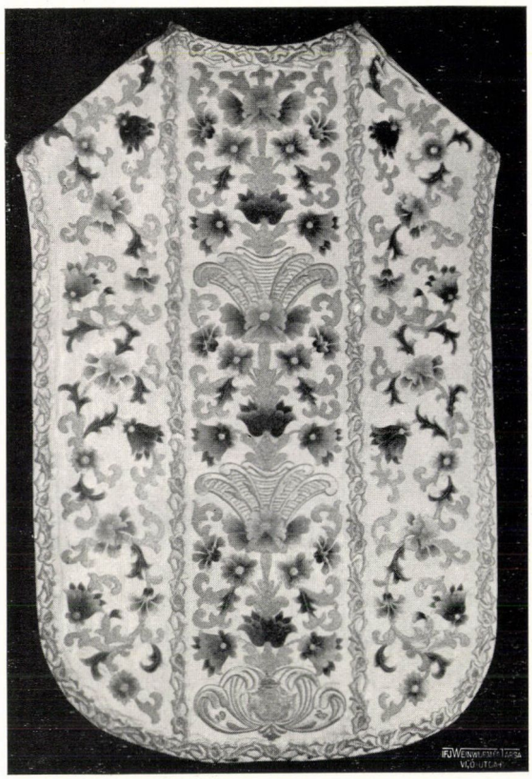

Fent: Kombinált szekrény. Készítette a Magyar Iparművészek Boltja. Lent: Részlet a Magyar Iparművészek Boltjából. — Oben: Kombinierter Schrank, hergestellt von der Verkaufsstätte Ungarischer Kunstgewerbler. Unten: Partie aus der Verkaufsstätte Ungarischer Kunstgewerbler. — Above: Combined cupboard. Made at the Hungarian Applied Artists' Shop. Below: Part of the Hungarian Applied Artists' Shop.

Fent: Ebédlőszekrény a Magyar Iparművészek Boltjából. Lent: Hiesz Géza üvegvázái. — Oben: Speisezimmerschrank aus der Verkaufsstätte Ungarischer Kunstgewerbler. Unten: Glasvasen von Géza Hiesz. — Above: Cupboard from the Hungarian Applied Artists' Shop. Below: Glass-vases by G. Hiesz.

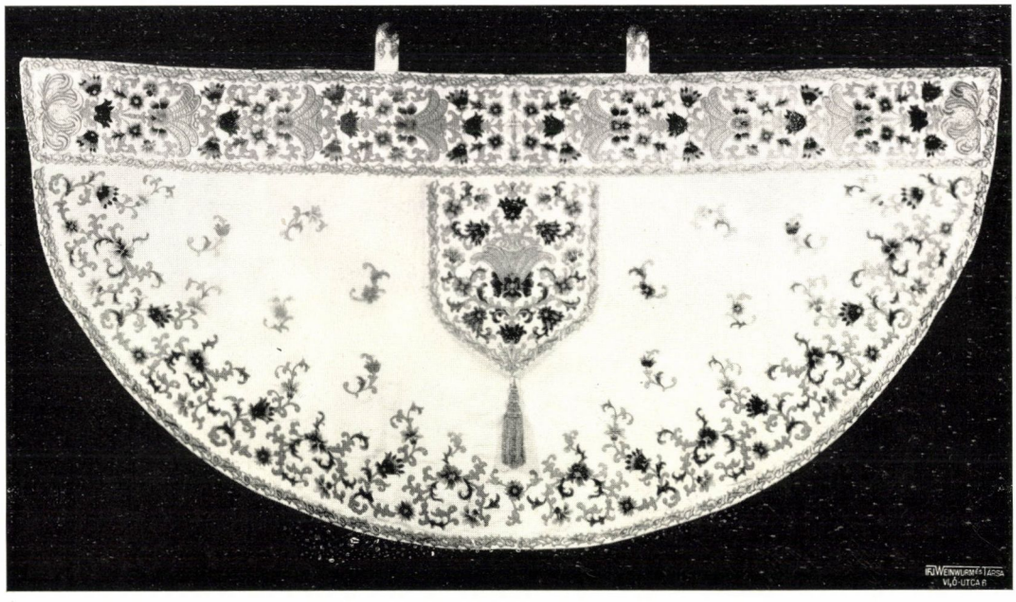

A gróf Klebelsberg-emlékkiállításról. Fent balra: Casula, készült a pécsi egyetemi templom számára. Fent jobbra: Casula, készült a gödöllői premontrei rend temploma számára. Lent: Archipresbyter pluvialeja, készült a szegedi Fogadalmi Templom arany ornátusához. Az Izabella Háziipari Egylet készítményei. — Graf Klebelsberg Gedächtnissausstellung. Oben links: Casula, angefertigt für die Universitätskirche von Pécs. Oben rechts: Casula, angefertigt für die Prämonstratenserkirche von Gödöllő. Unten: Pluviale eines Archipresbyters. Aus dem „goldenen Ornat" der Votivkirche von Szeged. Arbeiten des Isabella Vereins für Hausgewerbe. — From the Count Klebelsberg Memorial Exhibition. Left above: Chasuble (University Church at Pécs). Right above: Chasuble (Norbertine Church at Gödöllő). Below: Pluviale of an archipresbyter (Part of the „Golden vestment" of the Votive Church at Szeged). Made in the workshop of the „Isabella Home-industry Union".

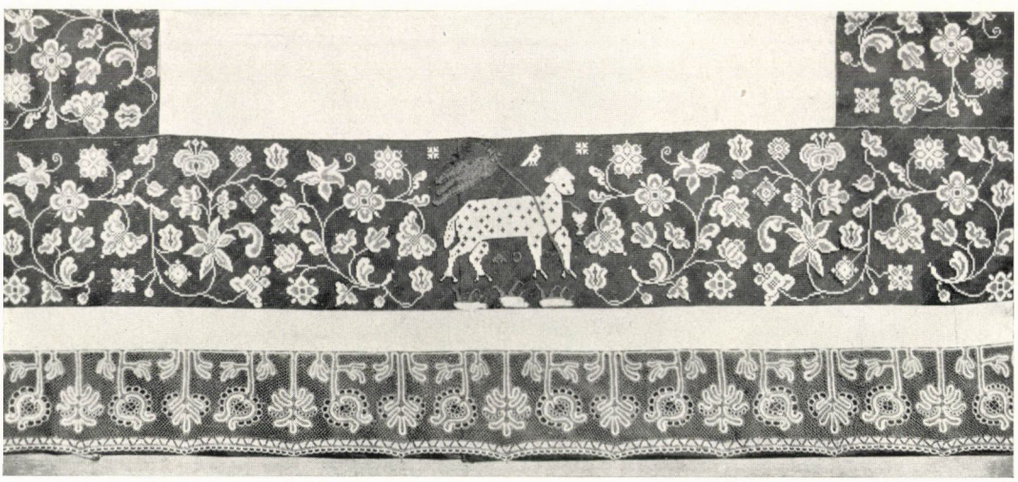

A gróf Klebelsberg-emlékkiállításról. Fent: A Szt. Gellért miseornátus dalmatikája, készült a szegedi Fogadalmi Templom számára. Lent: Pluviale, készült a pécsi egyetemi templom számára. Az Izabella Háziipar Egylet készítményei. — Graf Klebelsberg Gedächtnissausstellung. Oben: Dalmatika des St. Gellért Messornats, angefertigt für die Votivkirche von Szeged. Unten: Pluviale, angefertigt für die Universitätskirche von Pécs. Arbeiten des Isabella Vereins für Hausgewerbe. — From the Count Klebelsberg Memorial Exhibition. Above: Dalmatic of the Saint Gellért's vestment of the Votive Church at Szeged. Below: Pluviale (University Church at Pécs). Made in the workshop of the „Isabella Home industry Union".

SZTE Egyetemi Könyvtár Folyóirattár

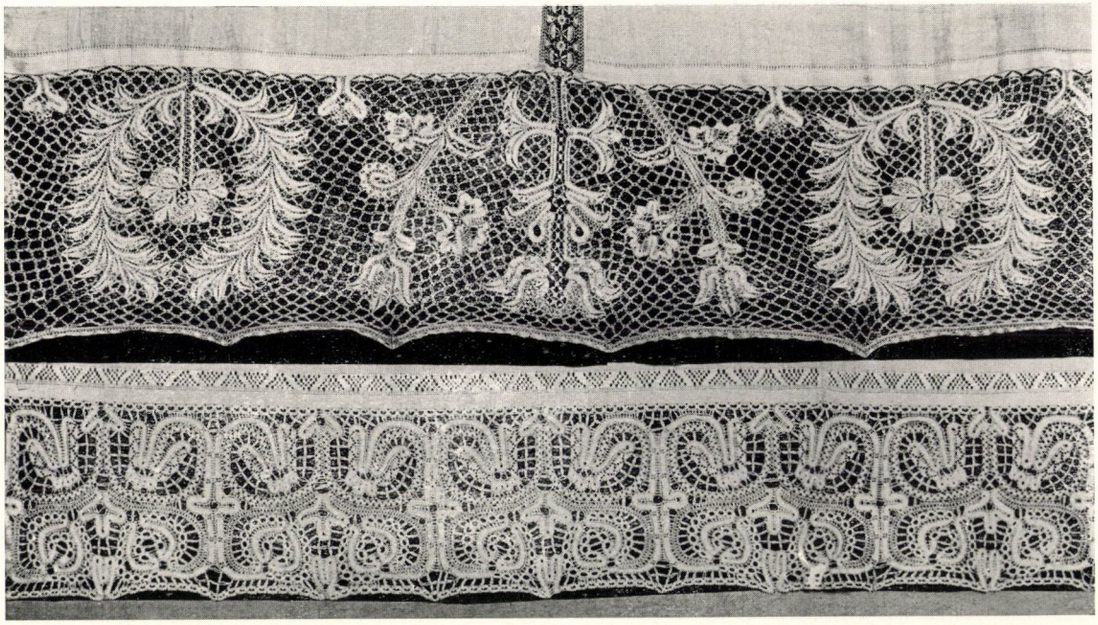

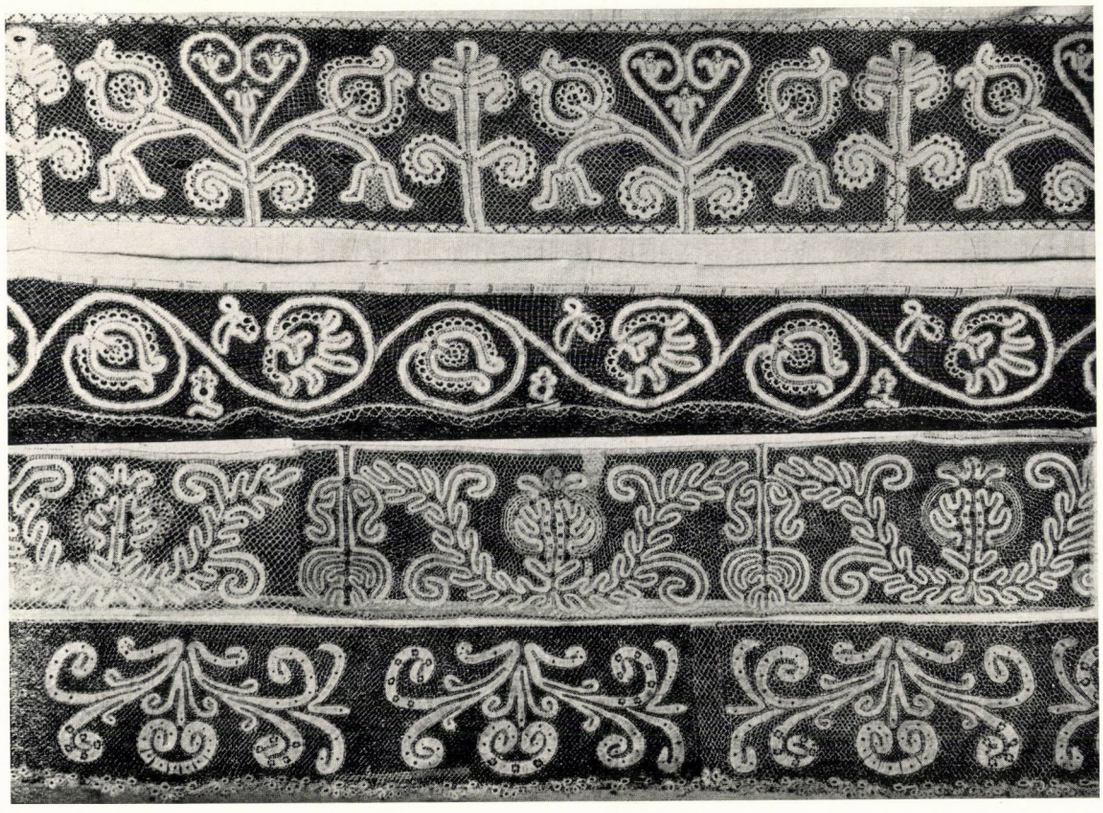

Fent: A gróf Klebelsberg emlékkiállításról. Graeminale, készült a szegedi Fogadalmi Templom arany ornátusához. Készítette az Izabella Háziipari Egylet. Lent: Az Iparművészeti Múzeum csipkekiállításáról. Antependium. Gömör megye, XVII. század. — Oben: Aus der Graf Klebelsberg Gedächtnissausstellung. Greminale des „goldenen Ornats" der Votivkirche von Szeged. Arbeit des Isabella-Vereins für Hausgewerbe. Unten: Spitzenausstellung des Ungarischen Kunstgewerbemuseums. Antependium. Komitat Gömör, XVII. Jahrhundert. — Above: From the Count Klebelsberg Memorial Exhibition. Graeminale (Part of the „Golden vestment" of the Votive Church at Szeged). Made in the of workshop the „Isabella Home industry Union". Below: From the Lace Exhibition of the Museum for Applied Arts. Antependium. County of Gömör. XVII. century.

Az Iparművészeti Múzeum csipkekiállításáról. Fent: Szepességi vert csipke a XVIII. század elejéről. Lent: Antependium. Gömör megye, XVIII. század. — Spitzenausstellung des Ungarischen Kunstgewerbemuseums. Oben: Zipser Klöppelspitze vom Anfang des XVIII. Jahrhunderts. Unten: Antependium. Komitat Gömör, XVII. Jahrhundert. — From the Lace Exhibition of the Museum for Applied Arts. Above: Woven lace from the beginning of the XVIII. century. County of Szepes. Below: Antependium. County of Gömör, XVII. century.

Az Iparművészeti Múzeum csipkekiállításáról. Fent: Gömörmegyei csipke a XVIII. századból. Lent: Szepességi csipke a XVIII. századból. — Spitzenausstellung des Ungarischen Kunstgewerbemuseums. Oben: Spitze aus dem Komitat Gömör, XVIII. Jahrhundert. Unten: Spitze aus der Zips, XVIII. Jahrhundert. — From the Lace Exhibition of the Museum for Applied Arts. Above: XVIII. century's lace from County of Gömör. Below: XVIII. century's lace from County of Szepes.

Termet szenteltek továbbá a műemlékvédelemnek, ahol Klebelsberg jóvoltából készült helyreállításokról mutattak be fényképeket, modelleket, továbbá tudományos műveket. Egy szobában zenei és színházi emlékek, Liszt-, és Goldmark-ereklyék a Zeneművészeti Főiskoláról, a szegedi székesegyház orgonájának terve, egy másikban pedig a nagyszabású elemi iskola építési akció bizonyítékai. Még egy terem jutott az építészetnek, amelyből különösen Lechner Jenő jubileumi templomát és Györgyi Dénes barcelonai pavillonját kell kiemelni. Magasban, a falakon mindenütt szétszórva függtek az Izabella Háziipari Egylet által készített asztalterítők. Egy külön teremben végül Klebelsberg gróf halotti maszkjának, családi ereklyéinek, arcképeknek, fényképeknek, díszokleveleknek, érdemrendeknek, ajándéktárgyaknak jutott hely. A nagy kultúrpolitikus személyes emlékei.

Mindenki csodálattal adózott gróf Klebelsberg Kuno szellemi hagyatéka gazdagságának, sokrétűségének. A Műcsarnok termei egy hallatlanul tevékeny, az alkotás örök lázában égő lélek eredményeiről számoltak be. Nagyszerű eredmények, amelyek egyik oldalon fenntartás nélküli elismerést, a másik oldalon heves ellenzést váltottak ki a közvéleményből. Ilyen alkotóerővel szemben senki sem maradhatott közömbös.

Most már elnémultak a politikai támadások, az ember elköltözött, csak alkotásai maradtak itt, megtisztulva az egyéni érdekek salakjától. És ez olyan hatalmas és változatos, hogy gróf Klebelsberg Kunót méltán kell számítani szellemi életünk reprezentatív alakjai közé.

YBL ERVIN

MOIRET ÖDÖN, AZ ÉPÍTŐ SZOBRÁSZ

ARTÚR ELEK: EDMUND MOIRET, DER BAUENDE BILDHAUER. Vor der Tendenz der modernen Baukunst, jede Ornamentik, in erster Reihe aber die Bildhauerei aus der Architektur zu verbannen, nimmt Moiret zu seinen architektonischen Plänen seine Zuflucht. Er baut eine grosszügige Phantasiestadt auf, in der sich alles mit strenger Logik am weitgehendsten einem ethischen Gedanken und einem Willen unterordnet; für diese ideale Stadt schafft er seine Statuen. Seine jüngsten Arbeiten bringen seine Persönlichkeit stark zum Ausdruck. Er hält an der Natur immer fest, — dieser seiner Eigenschaft verdanken seine Werke ihre Frische. Dies bezieht sich jedoch nur auf die Modellierung der Formen, in der erkünstelten Komposition seiner Gestalten lässt er sich von den Forderungen der Architektur des imaginären Hintergrundes lenken. Die stilisierten Gebärden stehen in einem interessanten Gegensatz zu der realistischen Auffassung der Einzelformen.

ARTÚR ELEK: EDMUND MOIRET AS ARCHITECT SCULPTOR. The newest tendency in architecture is to leave out the decorative elements from buildings, first of all sculpturing, and from this tendency Edmund Moiret, the „architect-sculptor" takes refuge in his individual architectural designs. He builds up a grandiose imaginary city in which everything is subjected with strict logic to an ideal moral thought. Then he designs his statues into this idealistic and imaginary city. His works express absolutely his personality. He is a sculptor who never turns his back to Nature. His works therefore make a very fresh impression. But this relates only to his modelling. In the composition of his figures he is always led by his imaginary architectural plans which give the back ground to his statues. The affectation in the monuments of his figures combined with the realistic details of their forms gives a very impressive and special contrast.

A tizenkilencedik század szobrászművészetét általában az különböztette meg az előtte járt korokétól, hogy egyre inkább függetlenedni törekedett az építészettől. Az előzménye ennek a törekvésnek az volt, hogy az építészet egyre kevésbbé kért a szobrászművészet közreműködéséből. A szakítást valójában az építészet kezdte, de a talaj elő volt készítve reá annyiban, hogy a szobrászat maga sem kereste már azokat a feladatokat, melyek az építészettel való együttműködésből következnek: inkább szabadulni igyekezett attól a megkötöttségtől, melyet reánézve az építészet mint feladatadó és mint stílusmeghatározó jelentett. A szobrászat egyebütt keresett a maga számára feladatokat. A tizenkilencedik századnak különösen a második felében keletkezett azoknak a szobroknak és emlékeknek túlnyomó része, mely az ó- és újvilág nagyvárosainak terein olyan hangosan beszél egy kornak művészi tehetetlenségéről. Európa legjobb szobrászainak tehetsége félévszázadon át a köztéri szobrokra kiírt pályá-

zatokon vérzett el, olyan küzdelmekben, amelyeknek senki sem látta hasznát, mert a művészt nem vitte előbbre, eredménye pedig, a megvalósult szoboremlék, elektelenítette Európa tereit.

Hildebrand nyomán a német szobrászat volt az, amely elsőnek talált vissza az építészethez. Hildebrand a görög és az olasz művészet példáin tanulta meg, hogy a szobrászat mégis csak kötött művészet, amelynek stílusát az építészeti környezetéhez való viszonya szabja meg. Hildebrand tanítványainak és követőinek hatása alatt már-már úgy látszott, hogy a szobrászat visszatér önmaga kútforrásához. Ekkor azonban újra az építészet állotta el az útját. Korunk legújabb építészeti törekvései, melyeknek jelszava a valójában semmit sem mondó német „neue Sachlichkeit", elvi alapon fordultak ellene minden épületdíszítő művészetnek s elsősorban a szobrászatnak. Az új építőstílus a kor társadalmi jelszavainak csatazajában alakult ki. Egyszerűséget hirdettek az olcsóság nevében s az építészet főfeladatát a tömeg elhelyezésében látták. Ezeket az igen helyes elvi elgondolásokat azután kiterjesztették az építészet minden feladatára és azzal a terrorisztikus türelmetlenséggel, melyhez a példát zavaros korunk háborgó politikai élete adta, szinte üldözni kezdték (legalább is szóval és írásban) azokat a törekvéseket, melyek az építészeti képzelet szertárából a díszítő elemeket ki nem pusztították. A „korszerűség" nevében (épp annyira üres műszó ez is, mint a föntebb idézett német jelszó, mert olyan követelményt foglal magában, amely nem egy bizonyos kornak művészetére vonatkozik, hanem valamennyi koréra) elvitatják az építőművésztől azt az elemi jogát, hogy alkotó munkájához segítségül vegye a szobrász és a festő képzeletét. A mellett, hogy ez a türelmetlenség az építőművészet elszegényítésére visz, a két testvérművészet alól — s erre vetjük ezúttal a súlyt — kihúzza az alapot. Az épületről eltávolított szobrász mihez fogjon ? És főként minek támaszkodjék művészetével, amelynek stílusmeghatározó feltétele az építészet ?

A szobrászatnak az építészettel való meghasonlására talán valamennyi szobrászunknál előbb ráérzett Moiret Ödön. Valószínűleg azért, mert nagyobbrészt külföldön végezte tanulmányait, élete körülményeinél fogva utóbb is többet működött idegenben, mint itthon, odakünn pedig előbb jelentkeztek az újabb építészetnek szobrászellenes jelszavai. Ez az érdekes lelkiéletű művész már ifjúkorában is a szobrászat és az építészet egységének újramegteremtéséről álmodozott. Már Bruxellesben, mint az ottani Academie des Beaux-Arts, majd az iparművészeti iskola növendékét, nagy építészeti elképzelések izgatták, az „Illuziók szentélyé"-nek megépítésére gondolt, az építészeti és szobrászati formák összeegyeztetésével nagyszabású „Templomot" tervezett. Már az ifjúi Moiretben is a miszticizmusra való hajlandóságok mutatkoztak, s az élet viszontagságai, leginkább pedig a nagyháború lelki gyötrelmei, kifejlesztették és megerősítették benne, szinte uralkodóvá tették rajta ezt a hajlandóságot. A tépelődő művész mindinkább elfordította tekintetét a való élettől, melyben az emberek annyira meg nem értik egymást, melyben a romboló szenvedélyek annyira akadálytalanul pusztíthatnak, és képzeletével az életnek más lehetőségét kezdte keresni, azt a világot, melyben az emberek békésen megférnek egymás mellett és testvéri egyetértésben fognak össze olyan alkotások megteremtésére, melyek a maguk nemzedéke és az utánuk következő nemzedékek életét szebbé és könnyebbé teszik.

Hosszú töprenkedés közben annyira megértek ezek az elképzelései, formai tekintetben is annyira láthatókká lettek számára, hogy konkrét alakot tudott adni nekik rajzban, építészeti tervekben és szobrokban. A részek fokonként szerves egésszé fejlődtek képzeletében s így alakult ki az a nagyszabású koncepciója, amelyet „Az új élet városá"-nak* nevezett el. Valóságos városépítési terv ez, olyan ideális városé, amelyben minden a józan ész, a logika útmutatása szerint igazodik s amelynek ideális tartalmat a nagy erkölcsi gondolatok adnak : a testvériség érzése, a szeretet, az áldozatkészség, az istenkeresés vágya. Moiret ideális városában ideális módon alakulna az egész emberélet. A művészet venné át benne a nevelő szerepét. Moiret múzeumot tervezett erre a célra, melyben a művészet alkotásai szemléltető módon, képeskönyvszerűen közölnék a tanulnivágyókkal az ismereteket. Egy nagyszabású temető tervével készült az emberiséget megbarátkoztatni az elmúlás gondolatával. A vallási érzés és az emberszeretet serkentésére szentélyszerű építményt és kisebb-nagyobb monumentumokat tervezett, melyekben az életre készülődő emberiség megtöltse lelkét idealizmussal. Moiret új városában mindarról gondoskodva volna, amit a világ nagyvárosainak építői elmulasztottak. Olyan intézményeket magukbanfoglaló épületek emelkednének benne, melyekben az ember gyermekkorától aggkoráig minden szükségletét kielégítheti. Az eredetileg művészeti probléma Moiret képzeletében hovatovább erkölcsivé, nevelővé, szociálpolitikaivá tágult ki, olyanféle emberkigondolta szerkezetté, amilyenről már a görögök is álmodoztak. Morus Tamás óta u t ó p i á k nak nevezzük az ilyenfajta el-

*) „Az új élet városá"-hoz készült rajzok néhányát a Magyar Iparművészet XXXI. évfolyam 1—2. számában közöltük.

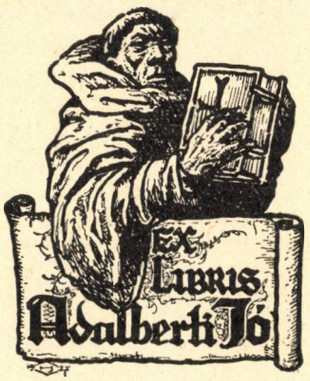
képzeléseket. Moiret Utópiájának azonban jóval nagyobb a valószerűsége, mint az elméletekkel és szavakkal építőkének. Ő alakot is adott neki és a rajzok hosszú során láthatóvá tette elképzeléseit.

A lelki élményeknek viszontagságos sora, sok szenvedés és sok tépelődés érlelhette meg Moiretnek ezeket a terveit. A megindítójuk és alakot adójuk azonban bizonyosan az az eredendő vágya volt, mellyel benne a szobrász az építészethez kereste az utat. Moiret művészetének korábbi korszakai mind ezt igazolják. Eleitől fogva komponáló szobrászaink közé tartozott, vagyis nem fogadta el a természetet olyannak, amilyennek adódik, hanem művészi megfontolása szerint alakított rajta. S mennél előbbre jutott művészetében, annál inkább stilizálva alakította a természetet. Nem egy munkájából szinte láthatatlan karok nyúlnak a hiányzó építészeti környezet felé. Reliefjei mozdulatkompozíciójukkal, benne a fejnek, a karoknak elhelyezésével egyenesen abba a fülkébe, vagy abba a fríz-mélyedésbe kívánkoznak, amely számukra meg nem adatott.

Újabb munkáin is, melyeknek néhányát bemutatjuk, megfigyelhetni ezt a jelenséget. „Az élet értelme" című csoportot kútdíszítő szobornak tervezte a maga elképzelt városába. Az anyaságot ünnepli benne emfázis nélkül, művészi módon összezárt kompozícióban. Azt az álló női alakját, melynek „Az élet misztériuma" címet adta, szintén az ideális városba tervezte, bizonyára szabadtéri monumentumnak. A maga városának valamelyik épületére, annak is utcára néző fülkéjébe szánta ritka szépen megoldott kompozíciójú Madonnáját. (Meg kell figyelni, mily művészi megfontolással bontotta szét rajta a gyermek testének tömegét, mennyire láthatóvá tette minden tagját és milyen ideális módon símul testecskéje isteni anyjának karjába.) Aligha csalódunk, ha föltesszük, hogy az „Angyali üdvözlet" térdethajtó Gábriel angyala is az „Új élet városá"-nak valamelyik temploma számára képzeltetett el.

Moiret szobrászi kvalitásait jól megmutatják ezek a művei. Bármennyire részesei is egy elméleti elgondolásnak, semmi nyoma bennük ilyen származásuknak. Életszerű munkák. Megérzik rajtuk, hogy megmintázásuk közben érzésben fürösztötte meg őket szobrászuk. Természetének minden misztikus hajlandósága mellett a természetet érzékeivel élvező művész Moiret. Élvezi benne az emberi test formáinak plasztikáját, plasztikájának az üdeségét és külön a részletformák gazdagságát. Alakjainak csak a mozdulatát stilizálja, vagyis szabályozza az alattomban mindig föltételezett építészeti környezet követelményei szerint, — formáikat olyannak hagyja meg, amilyennek a természet mutatja őket. Ez a titka figurái életszerű hatásának. És ez óvja meg attól, hogy benne a szobrász az álmodozóban föl ne oldódjék és hogy az elméletek szövögetője a művész fölébe ne kerekedjék.

ELEK ARTÚR

Haranghy Jenő: Ex-libris

• K R Ó N I K A •

AZ ORSZ. MAGY. KIR. IPARMŰVÉSZETI ISKOLA gondnokává a vallás- és közoktatásügyi minisztérium folyó évi május hó 11-én dr. Kovács Jánost, az Iskola eddigi titkárát nevezte ki, megbízván őt a titkári teendők egyidejű ellátásával is. Dr. Kovács János másfélévtizedes tanári, többéves minisztériumi és közel tízéves iparművészeti iskolai működés után jutott ez új és felelőséges tisztségre. Szaktudása és adminisztratív kiválósága nemcsak az iskola belső életében, hanem társulatunk érdekében is megnyilatkozott; lapunknak évek óta munkatársa s minden nemes művészi törekvés istápolója. Önzetlen szociális érzékéről az ifjú iparművésznemzedék tesz tanuságot; bel- és külföldön vezetett tanulmányútjai mind a tudás és ízlés elmélyítését szolgálják; szónoki készsége az iskolai ünnepeknek ad mélységes tartalmat. Az iparművészeti eszmének vidéki vándorelőadásokon szerez mind több mecénást. Kinevezését örömmel fogadja az iparművészeti kultúra és nevelés minden barátja.

STEINDL EMLÉKEZETE. Alig van idegen, aki átsétálva dunai hidaink valamelyikén, csodálattal ne szemlélné a parlament épületeinek grandiózus körvonalait. De az itthoniak elragadtatását is nagyon sokszor kiváltják a remek csúcsíves épület finom arányai. A Steindl-céhben ennek az el nem múló esztétikai gyönyörűségnek megkapó szavakban áldozott nemrég egy ünnepi vacsorán Seenger Béla, mikor a kőfaragók nevében hódolt a kövek e nagy mesterének emléke előtt. Ebben a beszédben többek közt arra figyelmeztette Seenger a hallgatóságot, hogy az országház befejezésének idejében szokás volt Steindl Imre szemére vetni azt a merészséget, mellyel, egészen szokatlanul, kupolát alkalmazott egy gótikus épületre. Az előadó kifejtette, hogy mi volt ezzel az építész intenciója. Nagyszerű szimbólum ez, mondotta, melyben a nyugati szellemvilág (az antik kupolán át), egyesül a keletiesen (arabeszk) gótikus formákkal, hogy a Duna partján a két szellemiség összeolvadását éreztesse meg. Ez is egyik kisugárzása annak a nagy műnek, mely a legnemesebb építő anyagban a legszebb akaratenergiákat fejezte ki s valósította meg.

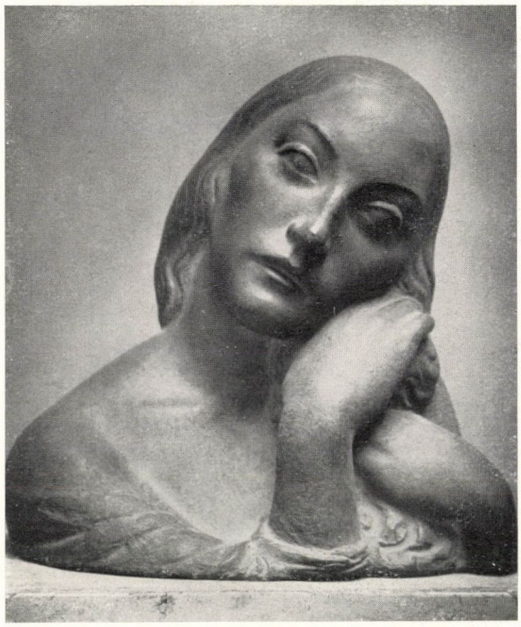
A FIATALOK PROBLÉMÁJA. Az Iparművészeti Társulat ezévi közgyűlése egyszerű, ünnepélyes és reménytkeltő volt. Nem akarunk itt eléjevágni a részletes tudósításnak, mely minderről hűségesen be fog folyóiratunkban számolni. De a tollunkra kívánkozik egyik epizódja, mert annak kortörténeti érdekessége volt. A fiatalság foglalkoztatásának problémája, mely ma a megoldandó szociális kérdések első vonalába került, itt is hangot kapott. Zrinszky József adott ennek kifejezést egy indítvány formájában. Arra utalt ez az indítvány, hogy a Társulat adjon alkalmat a saját szárnyaira bocsátott ifjú iparművész-nemzedéknek, hogy ez legalább eszményi pályaterveken próbálja meg képességeit. Hiszen még a puszta dícséretért folyó munka is többet érne számukra, mint a merő tétlenség. A választmány — mint azt a közgyűlés vezetői részéről elhangzott nyilatkozat bejelentette — ezt a kérdést egyik legfontosabb teendőjének fogja tekinteni. De sőt mi több: nem is csupán eszmei pályaterveket fog kitűzni az ifjú tervezőknek, hanem jutalmazásukra is meg fogja találni a fedezetet. Azt hisszük, hogy a közgyűlésnek ez a záróakkordja valóban egyetemes óhajtás megnyilatkozása volt. Hiszen az egész kulturális újjáépítés programmja hiányos volna, ha az a sokszáz iparművész, aki ma munkát vár, az ő teremtő képzeletét oda nem állíthatná e munka közösségébe.

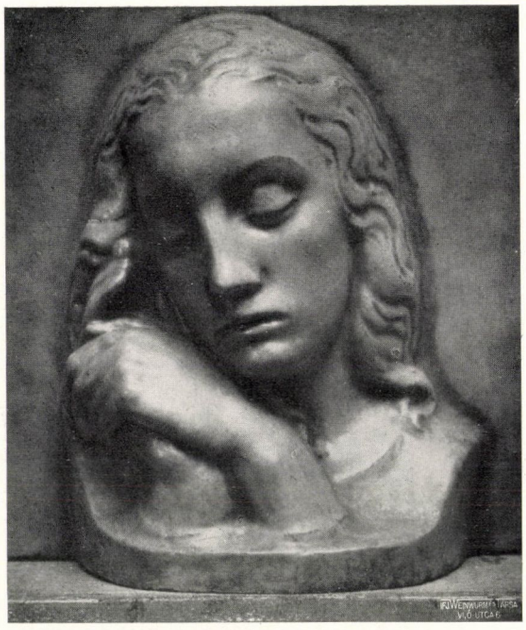
ÜNNEP A MŰCSARNOKBAN. A művészetpolitikának nem vagyunk hívei. De ha van jogosultsága, csak egyetlen formája képzelhető el, az, amely békét hirdet. Hóman Bálint kultuszminiszter a művészi békülékenység, a kölcsönös megbecsülés igéjét hangoztatta, amikor az egységre építő kultúrpolitikáját a művészet fölé kiterjesztette. Ennek a szemmellátható ünnepi programmnak köntösében nyílt meg a műcsarnoki képzőművészeti kiállítás. Az kétségtelen, hogy régóta nem volt a falak közt ennyi őszinte hitvallást tevő művészet. A mai művészet csapatszemléje talán hiányos, néhol nem egészen mentes a dogmák hangsúlyozásától sem. De a jó képek tömegében elhalkulnak a gyengék. Bennünket elsősorban az iparművészet és határterületei érdekelnek. Nem állítjuk, hogy az iparművészi alkotások szórványos képviselete kifejezné azt a harmóniát, mely lakás és festészet, térművészet és dekoratív tényezők közt meg van. Ohmann és Weichinger keresztelőmedencéje, továbbá Ferenczy Noemi gobelinjei talán közelállnak a grand art kifejező formáihoz, de az eszményi megoldás mégis az iparművészies belsőség lett volna minden egyes teremben. Az építészek felvonulása is hiányos kissé. Szervesebb, összefogóbb képet szerettünk volna kapni az utolsó pár év törekvéseiről. A néhány vázlat, fénykép, színes rajz egészen ötletszerűen mutat be egy-egy új villát, bérházat vagy székházat. Értékes nevek, igen becsületes munkák. De sok a stádium-palota, a krematórium és a fellegvár. Szomorú jelei annak, hogy az építészet e „történeti idők"-ben kénytelen az álmok világában mozogni és céltudatos munkaterv híján a levegőben tornázni. N. P.

A VAGÓNOK ÉPÍTÉSE. A vasúti vagónok célszerűsége tekintetében eddig a franciák nagyon hátul kullogtak. Nem számítva a nagy expressz-vonatok fényűző, de nem mindig ízléses etablirozását, a vasúti kocsik túlnyomórésze ócska és célszerűtlen volt. A legnagyobb francia vasúttársaság, az államvasutak, most döntő lépésre határozta magát: egész modern vagóntípusokat rendelt s ezek tervezésével egy jó építészt, Henri Pacont bízta meg. Már maga ez a gondolat is újszerű a franciáknál, akiknek a vasúti kocsijait eddig főleg gyári rajzolók és gépészmérnökök „tervezték". Az új vagónok már egészen kényelmes, kultúrált, csaknem a németek híres D-vonataival vetélkedő közlekedő-eszközök. Fa alig van bennük, már csak az ajtókeretek készültek fából, aminek azért van fontossága, mert a baleseteknél a fa szokta a legtöbb bajt csinálni. Minden fém, króm-

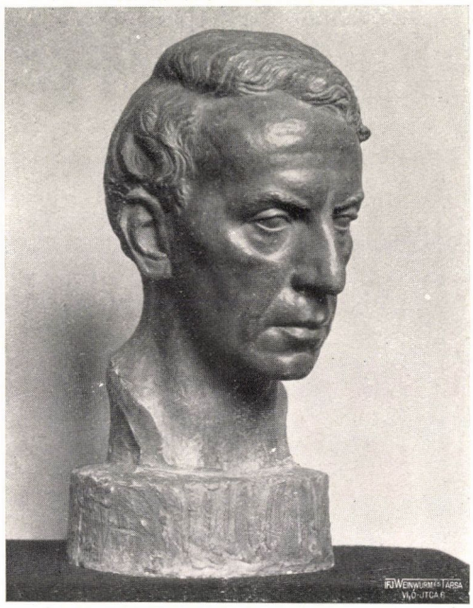
Az élet misztériuma. Moiret Ödön szobra. — „Das Mysterium des Lebens“. Statue von Edmund Moiret. — „Mistery of life“. Statue by Edmund Moiret.

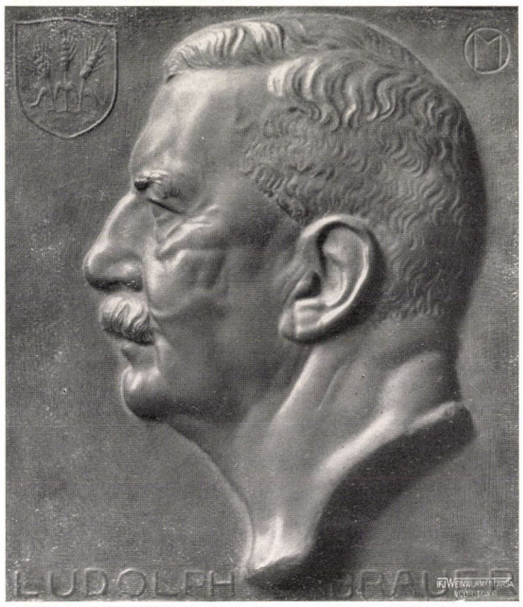

Fent balra: Gondolkodó nő. Terrakotta. Fent jobbra: Imádkozó angyal. Kerámia. Lent: Mater dolorosa. Kerámia. Moiret Ödön művei. — Werke Edmund Moirets. Oben links: Sinnende Frau, Terrakotta. Oben: rechts: Betender Engel. Keramik. Unten: Mater Dolorosa, Keramik. — Left above: „Meditation" (Terracotta). Right above: Praying angel (Ceramics). Below: Mater Dolorosa (Ceramics). Works of Edmund Moiret.

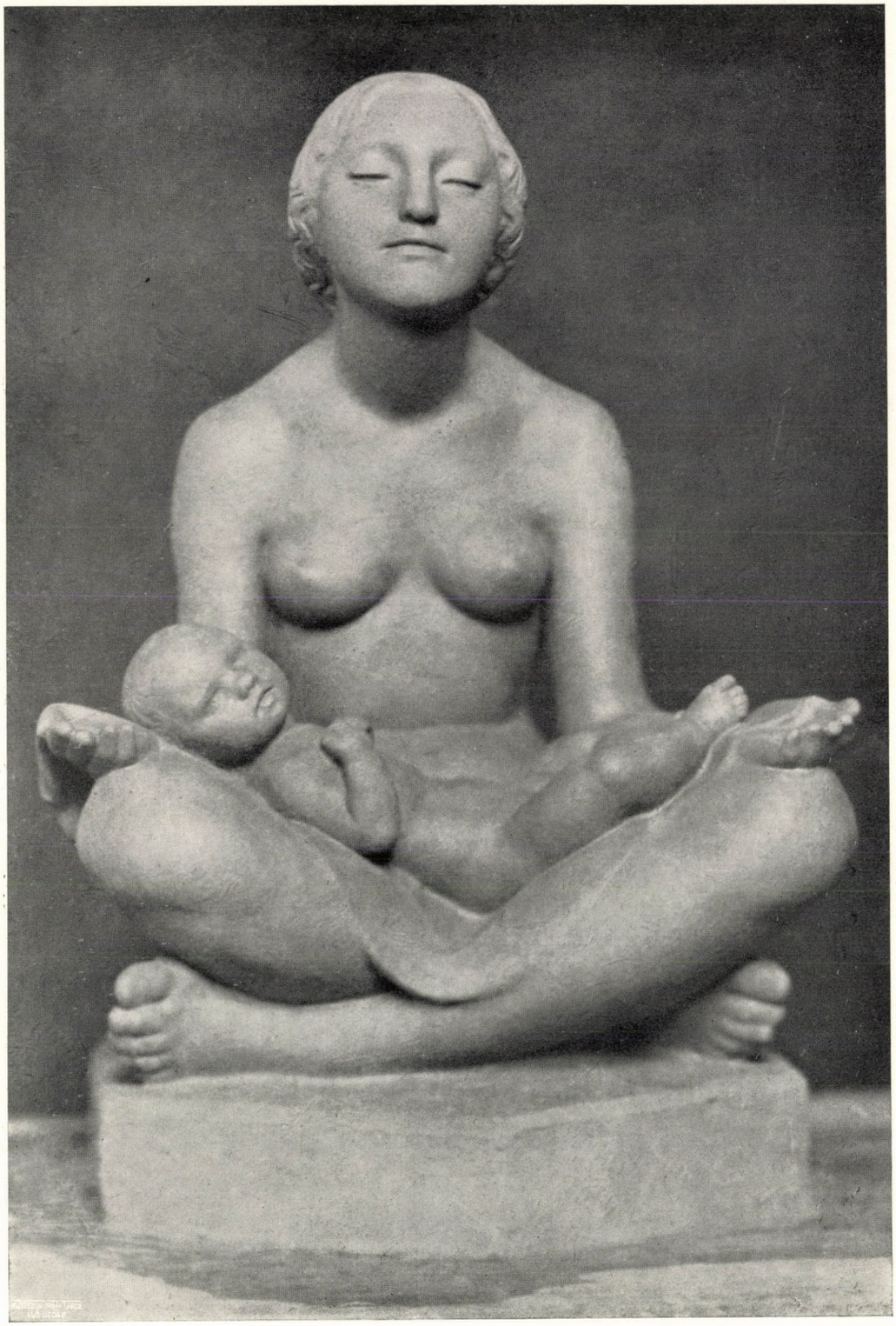

Fent balra: Bronzszobor. Fent jobbra: Bronzplakett.
Lent balra: Madonna gyermekkel. Keramia. Lent jobbra: Angyali üdvözlet. Relief. Moiret Ödön művei. — Werke Edmond Moirets, Oben links: Bronzestatue. Oben rechts: Bronzeplakette. Unten links: Madonna mit dem Kinde, Keramik. Unten rechts: Verkündigung. Relief. — Left above: Bronze statuette. Right above: Bronze plaquette. Left below: Madonna with child (Ceramics). Right below: Angelus (Relief). Works of Edmund Moiret.

Az élet értelme. Moiret Ödön szobra.
„Der Sinn des Lebens“. Statue von Edmund Moiret. — „The meaning of life“. Statue by Edmund Moiret.

mal bevont fém, aminek az összes párkányai azonos profilozásúak. S különösen szépek a társaság „transatlantique“ vonalain járó elsőosztályú kocsik, melyek modern szalónok módjára hatalmas fülesfotelekkel vannak berendezve.

MŰVÉSZEK ÁLLAMI SEGÍTÉSE. Még az elmult év végén a francia költségvetésbe új tételt illesztettek be: ez a művészek és iparművészek megsegítéséről szól. Ennek a segítésnek két része van. Egyik az, hogy a művészi vállalkozások megkönnyítésére egy hitelszövetkezetet létesített az állam, amelyben a résztvevő művészcsoportok céljaira 50 millió frank (körülbelül 11 és félmillió pengő) kerül kihelyezésre. A másik egy segélyalap, mely a műipari munkanélkülieknek (úgy önálló, mint alkalmazott műiparosoknak) nyujtandó támogatást teszi lehetővé. Ennek az alapnak a kezelője az egyik párizsi elöljáróság. A munkaügyi minisztérium egyelőre negyedévenként negyvenezer pengővel járul a segítőalap büdzséjéhez.

FEJEDELMI PORCELLÁNOK. A változott idők ellenére még mindig vannak egyes porcellángyárak, melyek díszes, reprezentatív, nagy „szervizek“ előállításával foglalkoznak. Egy cseh porcellángyár az egyiptomi király udvara részére szállított 790 darabból álló készletet. Az arannyal bőségesen szegélyezett edények mindegyikén ott van a királyi korona is. Egy németországi porcellángyár, mely Sonnebergben, a német játékszer-ipar klasszikus hazájában működik, a birodalmi elnöknek, Hindenburgnak kedveskedett egy nagyszabású porcellánkészlettel. Ez a szerviz „elefántcsont“-porcellánból készült, ezüst díszítéssel és az egésznek rokokó-jellege van, mely Menzel híres képének, a „Sanssouci-i vendégkoszorú“-nak hangulatát idézi fel a nézőkben.

A PÁPA AZ EGYHÁZMŰVÉSZETÉRT. A Vatikánban az egyházi művészetek központi bizottságában Monsignore Chiopetta nemrégiben a Szentatya álláspontját a következőképen magyarázta annak egyik nemrég elhangzott beszéde nyomán: Őszentsége célja nem lehetett az, amit egyes lapok neki tulajdonítanak, nevezetesen a multak dicsőítése. Egyszerűen csak emlékeztetett a hagyományos liturgiára és a kánonok előírásaira s utalt arra, hogy a vallási kötelmek a művészi szabadosságoknak határt szabnak, feltéve, hogy egyházi művészetről s az Isten házáról van szó. Ha e szavakat helyesen értelmezik, a sokféle ellentét és kritikai felfogás önmagától elesik.

FRANCIA DIVATÖTLETEK. Tudvalevő, hogy a francia iparművészet kis részében még ma is gáláns módon hódol a nő divat szeszélyeinek. Ez az iparművészet, melyet nem éppen ok nélkül a „galanterie“-áruk kézművességének is lehetne nevezni, napról-napra új ötleteket termel. Bernard Boutet de Monvel például az elegáns boudoireok részére ezüstszínű paravánok síkjaira marokkói karavánokat fest és szép pálmafákat vés. Ugyane beauték ebédlőasztalain kubista modorú ezüstedények foglalnak helyet, melyet Tétard Frères kézzel trébelnek igen nagy gonddal. Az ebédlők falán cementből készült kis szökőkutacska van, melynek vizét egy kis villanymotor a falban felemeli s újra kiönti, úgyhogy a víz örökös körforgásban van. Mivel a nagyvilági hölgyek mostanában legszívesebben olyan kis szalónban tereferélnek, ahol csak a szellőzőkészülék berregését hallani és esti félhomály van, ezért ravasz kis kerek tükröket találtak ki, amelyek szélein piciny lámpácska világít, úgyhogy azt bármely villanykapcsolóval ki lehet világítani. Ez lehetővé teszi akármilyen sötétben is, hogy a dáma a hangulat zavarása nélkül igazítsa meg arcát, vagy toalettjét. A bronzszobrocskák újra nagyon keresettek, mint valaha Barbadienne tevékeny korszakában. De most leginkább a mulatságos állatfigurákat szeretik: a bronz-patinás elefántot, a lakkozott bronz kakasokat, amint viadalra mennek, a kínai fácánokat füstös bronzból. A kandallók párkányain csupa állat sorakozik fel. Kedvelt bibelot még a drága fatalapzatra helyezett bronz töviskorona, de ezt nem szabad nászajándékul küldeni... N.

ASZTRONÓMIAI SAKKJÁTÉK. Egy newyorki sakkamatőr, aki szenvedélyes gyüjtője mindenféle korok és népek sakkjátékainak, egy német szobrásztól olyan sakktábla és sakkfigura készítését kívánta, amely a maga nemében egészen eredeti legyen. Esser Max, a jónevű német kisplasztikus most készült el a megrendelt figurákkal. Az állatalakok jeles mintázója nem érte be egyszerű sakkfigurákkal. Az egész játékot csupa asztronómia figurákból alkotta meg. A sakkfigurák mindegyike más és más, csak a két király és királynő azonos a fehéreknél és feketéknél. Az előbbi a Napot, utóbbi a Földet jelképezi. A futók mindegyike egy-egy üstököst, a lovasok és a bástyák más és más bolygókat jelképeznek. A figurák mindenike tehát valami kozmikus állatkép, de amellett, hogy ez a jellege felismerhető, a sakkpartiban is megvan a maga ismert szerepe. A feketék oxydált ezüstből, a fehérek arannyal futtatott ezüstből készültek. Maga a félméteres oldalakkal szegélyezett sakktábla remek zománcmunkával van díszítve. Az egész csillagképet ábrázoló páratlan sakkmű az aprólékos munkának és a teremtő képzeletnek ma szokatlan kifejezője.

A BERLINI MŰVÉSZISKOLÁK IGAZGATÓVÁLSÁGA. A nagy, világtörténelmi forrongások közepette, melyek mostanában Németországban végbementek, alig keltettek visszhangot a német művészélet egyik centrumában, a berlini művészeti főiskolán végbement változások. A két mozgalom közt, a politikai és a fősiskolai közt semmi összefüggés nincs, vagy legalább is nem látható. Bruno Paul, a nagyszerű tervezőművész, aki immár huszonhat éve áll az iparművészeti iskola élén, súlyos rágalomhadjárat középpontjába került. Az iskolája tanárainak egy része már huzamosabb ideje hadakozik ellene, megvádolták őt mindenféle üzleteskedéssel s többek közt azzal is, hogy az iparművészeti iskola régibb épületét egy automobil-vállalat kezére játszotta. Bár a hivatalból elrendelt vizsgálat tökéletesen tisztázta

az igazgatót és tanártársai túlnyomó nagy része is bizalmat szavazott neki, a kisebbséggel való differenciák miatt Bruno Paul végül is lemondott igazgatói állásáról. (Tudvalevő, hogy a művészeti főiskolákat Berlinben a háború után egyesítették s azok közös vezetésével Bruno Pault bízták meg.) Az iskola éléről távozva is megtartotta az építészeti tanszakot az iskola mesterképző osztályán. A főiskola vezetését pedig miniszteri megbízottra ruházták át, Poelzig Bruno-nak, a jeles építésznek személyében.

A LAKÁSDÍSZÍTÉS ESZKÖZEI. A berlini Bauwelt-Verlag kiadásában, egy testes kötetben most jelentek meg egy eddig kevéssé ismert frankfurti építésznek, Elsasser Martin-nak az utolsó nyolc évben készült épületei összegyüjtve. A modern szellemű, de nem túlságosan radikális építész kisebb tanulmányokat is írt a könyvbe, melyekben a térképzés és lakásberendezés különböző kérdéseiről nyilatkozik. A belső helyiségek kialakításáról szóló fejezetben egyebek közt a következőket írja: A festett kép és a plasztika feladatai ma már nem annyira díszítő jellegűek, mint azelőtt voltak. Csak kevés és jelentős daraboknak jut hely a szobákban. A tulajdonos óhajtása, személyes vonatkozásai jutnak ezekben szóhoz s nem volna helyes, ha az építész azokat rá akarná erőszakolni az építtetőre. Dekoratív szempontból nem fontosak, hiszen a világos helyiségekben minden, ami eleven, sokkal erőteljesebben hat: az arcok, egy virág, egy gally, mely árnyékot vet a falra, a tájkép, amely beáramlik a széles ablaknyíláson. A mai szobatérség a könnyű mozgékonyság jegyében alakul ki, nem a külvilágtól való elzárkózás sötét magánya jellemzi. A környezethez, a külvilághoz fordul az, a fényhez, a naphoz. De mindez végtére is csak általános jellemzés akar lenni s nem törvények szabása. Mert e mellett azért jól megértjük, hogy a modern lakásban is lehetnek szobák, melyek elzárkóznak, amelyek a magára maradó ember pihenésére szolgálnak, sőt olyanok is, melyeknek sötét festésű falakra van szükségük. Dr. N. P.

THOMAS ANTAL GRAFIKÁJA. A Fészek finom kis szalónjának falán vagy két tucat grafikai munka: rajzok, akvarellek, vázlatok. Egy eltűnő romantika érzelmeinek halk visszhangja. Thomas Antal az építész szemével nézi a régi városokat, a szűk sikátorokat, de egy poéta vibráló vonalvezetésével számol be róluk. Nagy szenvedélyek, lángolások nem hevítik. Azért inkább illusztrátori, mint kirobbanó talentum. A Vár, a Tabán, a kis olasz terek halkszavú szerenádjait örökíti meg a grafikájában. De amellett egy-egy épülő torony, kémény sziluettjén is megérezteti, hogy az építész fürkésző szeme mennyi formát szűr le a közömbös tájakon is.

A BÉCSI TORONYHÁZ KÉNYELMEI. Az a tizennégyemeletes toronyház, mely a bécsi Herrengasseban épült fel, kerekszámban 330 lakással, nemcsak felépítése módjával, de belső berendezés tekintetében is valósággal amerikai ízű kényelmi berendezéseket nyujt lakóinak. A lakóebédlők s gyermekszobák mindenben a legjózanabb higiénikus elvek szerint épültek és a napfénynek, levegőnek földigérő, franciás stílű ablakok biztosítják a bemenetelt. Sok lakásban már eleve elkészült a könyvespolc a falbaépítve, beépített írószekrénynyel és a rádió s grammofón befogadására való fülkével. A gyermekszobát gyakran csak egy szekrény választja el falszerűen a szülők szobájától és egy ilyen gyermekszobában modern gyermekágyat látni, mely tulajdonkép három hokkerliből van összetéve, hogy nappal ülésre használhassák alkotó elemeit. Egész sereg villamos-konyha van beépített konyhaszekrényekkel és hűtővel, míg az előszobák beépített szekrényeinek külön részei vannak a skifelszerelés elhelyezésére. A legmintaszerűbben a konyhák vannak installálva. A gőzök elkerülésére a falakat új eljárás segítségével gittréteggel vonták be s ezt sprice-technikával festették, aminek az eredményekép egy bársonyos érintésű felület keletkezett. Végig az egész házon melegvízvezeték van, mely bármely pillanatban 70 fokos vizet ad és a fogyasztott vízmennyiséget mérő-órák alapján számolják el.

JUBILEUMI KIÁLLÍTÁSOK. Drezda városa az idei nyárra nagyszabású történelmi kiállításokat készít elő, melyekbe az egész művésztársadalmat bele akarják vonni. A kiállítás két nagy történelmi személy köré csoportosul. Az egyik Erős Ágost választófejedelem alakja, aki most kétszáz éve halt meg, a másik Wagner Richardé, akinek halála óta félszázad telt el. A kiállítási munkálatok építészeti vezetésével Kreis Vilmos tanárt bízták meg. N.

A JELENKORI HÁZBAN. Ez a címe egy kiállításnak, melyet a német gyáripar legnagyobb városában, Essenben rendeznek ez év május—júniusában. A német nőegyesületek szövetsége hívta életre ezt a kiállítást, hogy az asszonyoknak megmutassa, milyen háztartás mellett takarékoskodhat legjobban a háziasszony anyaggal, pénzzel és munkával. Ez a folyamat az építéssel kezdődik, a belső építész munkájával folytatódik és a használati eszközök készítőinél talál visszhangra. A háziasszonyi szövetségek ezen a téren eddig is sokat tettek Németországban és gyakorlati tanácsaikkal igen sok háztartási eszköznek reformját elősegítették. A mostani kiállításnak éppen az a célja, hogy ezeket az eredményeket a háztartások vezetői számára hozzáférhetővé tegyék.

PÁRIZSI FÉNYSZÓRÓK. Néhány év óta a világ lámpaüzleteiben könnyen hajlítható, igen egyszerű vázú álló-, íróasztali és mennyezetlámpák jelennek meg nagy tömegben. Párizsi fényszórók ezek, melyeknek tervezője egy francia iparművész, Jean Perzel. Ő az ő aluminiumból, nikkelből, üvegből és tejüvegből konstruált fényszóróinál a legprecízebb optikai számvetésekből indul ki. A világítótest mindig mértani formájú és hajlásmenetei, mint valami mozgékony kar, vagy gépalkatrész, kizárólag a célszerű fénysugárzás irányát szolgálják. A tárgyias iránynak hódoló lámpaformák néha egy papírstaniclire,

máskor egy hajlított kályhacső, vagy egy íróasztali vetítőkészülék menetére emlékeztetnek. Perzel világítási mérnök és azért alapvető elve mindig matematikai és a szem kényelmét, higiénáját szolgálja. Ma már nagy fémipari vállalatok foglalkoznak Franciaországban az ő lámpáinak világpiaci exportjával.

VÁROSÉPÍTÉS. A nagy gazdasági válságok ellenére, melyek a külföldet is sujtják, a városépitési tevékenység mégsem szünetel. Különösen Olaszország jár elől abban, hogy az építészeket hatalmas köz- és magánépületek emelésével fontos megbízásokhoz juttassa. A Duce a technikai csodákat igen szerencsés kézzel halmozza fel az olasz nagyvárosokban. Rómát elsősorban művészi megoldású városnegyedekkel gazdagítja, melyek nemcsak hatalmas arányaikkal, de levegős megoldásukkal is feltűnést keltenek. Velencét, mely a romantikus szépségekben szunnyadva, eddig kereskedelmileg háttérbe szorult, hatalmas híd segítségével kötötte össze a szárazfölddel s ezáltal olyan jövőt biztosított neki, mely vetekedni fog egykori multbeli ragyogásával. Ezt a munkát három évre tervezték és húsz hónap alatt elkészültek vele. De igen nagy közművek tervei fekszenek a párizsi városi tanács előtt is. Rövidesen meg akarják építeni a francia főváros közelében, a Szajna egyik elágazása mellett a sportvárost, mely Berlin és Madrid példájára az összes vízi sportok gyüjtőhelye lesz, szállodákkal, kávéházakkal és egy külön nagy légi kikötővel, ez utóbbi a mostani Le Bourget-i repülőtér helyettesítésére. Az új sportváros céljaira körülbelül huszonötmillió pengő áll rendelkezésre.

BÉCSIESSÉGEK. Az Iparművészeti Múzeumban, a Stubenringen, nagy és finom közönség hallgatta meg azt az előadást, mellyel Wimmer professzor az idei kiállítást — „Szoba és divat“ — felavatta. Arról beszélt, hogy van egy külön bécsi sajátosság, mely megnyilatkozik az osztrák ember lelkében, arcán, a tájhangulatban s mindenekfelett a bécsi divatban. A Salzkammergut népviselete, a tiroli parasztok játékai, a salzburgi ünnepi színjátékok, mindez láthatóan befolyásolja az új divatjelenségeket, melyek nemzeti karaktere éppen ezzel — a zamatjával hódítja meg a világot. A közönség pedig, mely e fejtegetéseket meghallgatta, meggyőződhetett róla, hogy a nép temperamentuma, a divat és az iparművészet mily vonzó közelségben élnek a bécsi lélekben. A kiállítás, melyet Hoffmann professzor osztálya tervezett és amelynek anyagát szinte kizárólag az iparművészeti iskola növendékei szolgáltatták, csupa fény, ragyogás és ötletesség volt. Egy ebédlő, melynek falait sztaniolpapírlapok tették ragyogókká. Egy homályos üveglapú asztal, rajta csupa üvegtányér, tál, alulról megvilágítva egy kis lámpa segélyével. Egy asszonyszoba, melynek függönyei merőben lehelletfinom bojtból állnak, a mennyezetéről pedig egy világító csillagalakú üvegtest lóg le. Reggeli tornaszoba, gumival párnázott fürdőszoba. Csupa meglepetés, kedvesen felcikkázó fény, nagyvilági erkölcs, mely egy kicsit a filmsztárok életformáit tartja szem előtt. Mintha fittyet hányna egy dolgozó és küzdő világváros komoly lehetőségeire. Wimmer professzor a már említett avatóbeszédben a régi Bécs hangulatvilágát idézte. Arra hivatkozott, hogy ezek a szobák, tárgyak, fénysugarak, melyek egy lassan pirkadásra hajló tulajdonkép sötétségből jönnek, hogy az önmaguk szépségével felderítsék a lelkeket. De vajjon ez-e az iparművészet célja . . . ?

DEBUSSY SÍREMLÉKE. A modern francia zene nagy apostolának emlékezetére nemrég síremléket készített két kitűnő francia szobrász, Jean és Joël Martel. A domborművek, melyek a sírkövet minden lapján díszítik, egyrészt Pelleas és Melisande (Maeterlinck), másrészt a Szent Sebestyén (D'Anunzio) zeneművek jeleneteiből veszik tárgyukat. Egyik oldalon Debussy a zongora mellett van ábrázolva s körülötte egy zenekar, melynek tagjai közt Messager, Dukas, Pierné, Nijinszky stb. alakjait lehet felismerni. A pompás művészettel faragott síremlék életrehívásában főrésze volt Gabriel Astruc-nak, aki az orosz ballet körül szerzett magának elévülhetetlen érdemeket.

ÉJJELI SZEKRÉNYEK. A nagy lakásátalakulásban észre sem vesszük, hogy az éjjeli szekrény is eltűnt szemeink elől. Alig pár év még és az új nemzedék úgy fogja nézni, mint mi néztük a csengettyűhúzókat, vagy az ágyak mennyezetét. Egyszerű, könnyen mozgó kis asztal, vagy kissé összetettebb kombinált bútor kerül a helyére, A hálószoba amúgy is megtagadja ezt a jellegét, minek tartaná meg tehát az éjjeli szekrényt, mely nappal oly árván és munkanélkül álldogál? Egy asztalka, egy állvány, egy polcos tartó, mind sokkal hasznosabbak és — valljuk meg — még az alvás előtti olvasás idején is jobb szolgálatokat tesznek, mint az éjjeli szekrény. A modern lakásban a cipőtartó ládára az előszobában van szükség, az orvosságok elhelyezésére ott van a fürdőszobában egy falitéka, minek hát az éjjeli szekrény? A legtöbb lakástervező tehát vagy asztallal vagy egy olyasfajta szekrénykével helyettesíti, amelynek a falhoz símuló polcok kiegészítéseképen éjjel s nappal megvan az ő rendeltetése. N. P.

FOTOGRÁFIA-GYÜJTÉS. Külföldön egyre több gyüjtője van a régi és mai fényképeknek. Nemrég egy párizsi nagy gyüjtemény, Bonney Teréz asszonyé került bemutatásra a híres George Petit galériájában. Bizony több bámulója volt e kiállításnak, mint akárhány képtárlatnak. És valljuk meg, hogy joggal. Az itt bemutatott fényképek az utolsó harminc évnek olyan kuriózumait mutatták meg, amelyek kortörténetileg érdekesebbek akárhány régi „genre“-képgyüjteménynél. Különösen a századfordulónak mondén szereplői, az 1900 körüli fejedelmek, polgárcsaládok, lóverseny jelenetek, divatbemutatók hatottak roppant mulatságosan. A franciák által most annyiszor emlegetett „szecessziós“ és „nudlimüvészeti“ korszak szinte megelevenedett az emberek szemei előtt. Nem egészen alaptalan tehát a franciák sokat emlegetett kívánsága, hogy egy külön foto-múzeumot kell

létesíteni, amely korunk legérdekesebb fényképeit rendszeresen gyüjtse. Hivatkoznak az eltűnő városnegyedek házaira, a nagy emberek életepizódjaira, azokra a külföldi múzeumokra, melyek, ha csak csirájában is, de már létesítettek foto-gyüjteményeket. Ilyen a newyorki Cosmopolitan Book Corporation, a londoni Royal Photographic Society és a berlini meg drezdai Kupferstich-Kabinet. A mozgalomnak máris erős visszhangja támadt a francia muzeális hatóságoknál, melyek a grammofón-múzeum alapjainak megteremtésével is jelét adták a korszerű gyüjtés iránt való érzéküknek.

HANGULAT-FÜRDŐSZOBÁK. Aki az újabb budapesti villaházak belsejét figyelmesen megszemléli, csodálkozva tapasztalja, hogy milyen fontos esztétikai tényezővé vált legtöbbjében a fürdőszoba. Azt a benyomást kapja az ember, hogy a régi fürdőszobákkal ellentétben, ahol fürdeni, tisztálkodni s nyujtózkodni volt szokás, ezekben az új, téres, tágas, két- vagy többmedencés moschékban holmi keleti vallási ünnepségek folynak le. A porcellán-oltárok, a jeges medvebőrszerűen bevont heverők, de főleg a ravaszul színes világítótestek azt a fantázia-hangulatot teremtik meg, mely valaha csak a perzsa sahok legintímebb palotáiban volt otthonos. Tudvalevő, hogy a mi „mondén“ köreinkben minden nyugati eszme menten a saját torzképévé változik s így van ez a fürdőszobákkal is. Másutt is különös gonddal formálják a modern testápolás elvei szerint berendezett fürdőszobákat. A csempék, vagy üveglapok, melyek a falat borítják, a földre fektetett gumibevonás, a kényelmes kádak, a nikkelezett zuhanyok, a gyékénnyel bevont heverő — minden logikus és tiszta. Nálunk azonban menten hisztérikus rajongás középpontjává lesz a fürdőszoba, ha valakinek — telik ilyesmire. Természetes, hogy az ilyen fürdőszoba azután mint a sznobizmus temploma, nem annyira a kádban való lubickolás profán céljaira szolgál, hanem a hangulatlámpák felcsavarása után a dáma fogadószobájává lesz, melyben esetleg még teát is szerviroznak a vendégeknek. N.

A SZENT BERNÁT-KLASTROM. Franciaország egyik legérdekesebb régi kolostora Hyères-ben van, a baszkok földjén, nem messze a spanyol határtól. Omladozó falai, hatalmas donjonjai, szigorú tornyai arról beszélnek, hogy egykor védő jellegű erődítés is volt ez a kolostor. Most Franciaország egyik legkiválóbb műbarátjának, a híres Vicomte de Noailles-nek a birtokában van. Gyönyörű délszaki kertek, remek allék között épült fel a klastrom egyik szárnya mellett — a legmodernebb épület. A románkori hatalmas építmény tövében modern, szinte skatulyaszerű nagy ház épült és éppen ez a dísztelen, sőt stílusnélküli csupasz kastély, ki- és beugró síkjaival, terraszaival, lapos tetőivel a maga arrogancia nélküli egyszerűségével nagyszerűen hozzáilleszkedik az ősi falakhoz. Igaz, hogy ezt az épületet a mai francia avantgardista építés legkiválóbb mestere, Mallelt-Stevens Robert építette. Ha szabad azt mondani, ő a legkonzervatívebb a vas- és vasbeton formanyelvét kifejező építésmódban. Tisztán geometriai formái, háztömegei, síkjai, mikor közöttük jár az ember, mégis adnak valamit a középkori klastromudvarok szép körülfutó folyosóiból, a nagyszerű, áttört, szellős csarnokokból, a ciklopikus, délies kertfalakból. Semmi sincs túlozva, de minden monumentális nyugalmával hat. A szobák jórésze verandával bővül, süllyeszthető ablakai útján szinte kiegészül a külső világgal. Ahol lehetett, tetővilágítás adja a nappali fényt is a szobáknak. A bútorok s a belső berendezés pedig az angol home-ok kényelmes ülőbútorait sok érdekes régi műtárggyal komponálja össze. A könyvtárszoba viszont modern csőbútorok s a legmodernebb iparművészet termékeit egyesíti. A francia építész zseniálisan oldotta meg azt, hogy a történet szellemét tisztelje, anélkül, hogy erőszakosan alája rendelje a ma élőket.

HANGNYELŐ SZOBÁK. A párizsi Montparnasse-pályaudvart mostanában teljesen modern technikával átépítették. Ez alkalommal felmerült annak a szüksége, hogy néhány olyan szoba is legyen, melybe semmiféle hang sem szűrődik át a külső zajból. Főként azokban ama helyiségekben volt ez fontos, melyekben a telefonisták dolgoznak akik a vonatokról kapják a jelentéseket. Ezeknek a szobáknak a falait s mennyezetét egy Sundé pala nevű anyaggal vonták be, mely különlegesen preparált farostokból készült. Ezek a falak olyan jó hangfogóknak bizonyultak, hogy még a szobán belül terjedő hangokat is jórészt elnyelik. Az itten szerzett tapasztalatokat más épületek zajtalan szigetelésére is fel fogják használni.

HA A SZÉKÜLÉS FELPATTAN. A dolog határozottan vicces. Vicces, de célszerű. Egy berlini bútoros-cég hozta forgalomba. Egyszerű, fehérre mázolt, jóvágású konyhaszékről van szó. Azelőtt egy ilyen konyhaszék tudott állni, lehetett rajta ülni és kész. Mikor megöregedett, feltüzelték, vagy szemétre dobták. Voltak ugyan ezek közt is muzikális egyéniségek, melyek a császárünnepélyeken hirtelen felpattantak és a Gotterhaltet játszották, de ezek ma már csak a legöregebb emberek fantáziájában élnek. Mostanában, ha az ülés felpattan, egészen más jár ki belőle. Nem zenei műélvezet. A német patentszék belsejében egy szellemes — cipőpucoló szerszámkészlet van elrejtve. Az ülést diszkréten felemeled, a benne levő pedálra ráteszed a lábad és a kellemes motollákkal kisubickolod a cipődet. Racionalizálni kell a cipőpucoló ipart is, leépíteni, bélistára helyezni a vikszelő embereket. Ha az ülés felpattan, a szebb jövő hajnala hasad reánk, amikor mindent, de mindent magunk csinálhatunk, otthon, szabadkézzel. Ez lesz a jövendő háziasság igazi felpattanása.

A TOLÓFAL. Tudvalevő, hogy a mai lakáskényelem egyik fontos feltételének tekintik sokan azt a lehetőséget, mely megengedi, hogy két szobából bármikor egyet lehessen csinálni. Ezt szolgálták régebben a függönyök, melyek a két szoba közt rézrúdon lógtak, majd azután a toló-üvegajtók, amelyek azonban sok tekintetben alkalmatlanok. Újabban a közbeeső szekrényfal

segítségével igyekeztek megoldani a kérdést, míg most egész egyszerűen tolófal választja el a két szobát s amint arra szükség van, diszkréten eltűnik. Pierre Chareau párizsi építész mutatott be egy új lakásban ilyen eltolható falat. Úgy kell képzelni a dolgot, hogy a két szoba közt nincs választófal, csak egy sinrúd a mennyezet alatt s ezen gördül az egész fal, mint valaha a függöny a rézkarnison. Maga ez a fal pedig emlékeztet valami modern paraványra, mert csupa keskeny, magas könnyű falapból áll, melyek sarnierok segítségével összekötve harmonika rendszerben kitágulnak s megint széjjelhúzódnak, akár egy tizenöt lapból álló paraván. Egyetlen lökés elég az egyik végén, hogy a rézrúdon guruló fal végigszaladjon és a rúd másik végén, mint egy összetolt függöny, álljon meg. A tolófal e rendszerének alkalmasint nagy a jövője.

MIKI-EGEREK A LAKÁSBAN. A filmek hatása az iparművészetben meglepően csekély. Míg a mindennapi élet ezernyi divatos jelenségére rányomja a maga bélyegét a Chaplin cipője, a Marlène Dietrich nadrágja, vagy a Menjou bajusza, addig az otthonaink szerencsére megőrizték a tisztaságukat. Képzeljük csak el, mit jelentene például a film-szállodai szobák rokokóágyainak elhatalmasodása polgári otthonainkban. Most mégis feltünedezik egy filmhős a mai iparművészetben is. Ez a kedves és egyáltalában nem ízléstelen Miki-egér. A lipcsei vásáron már en gros hozta őt forgalomba egy német keramiai gyár. Ez annyit jelent, hogy rövidesen ott lesz az uzsonnázóasztalon mint teás-szerviz, a lányszobában, mint gumibaba és a gyerekszobában, mint fali friz. De mivel e kiállításon mint hamutálca és mint varrókészlet is szerepelt, elgondolhatjuk, hogy a Miki-egerek a jó szülők szobáiban is rövidesen szaporák lesznek, olyan szaporák, amilyenek csak egerek lehetnek. N.

ATMOSZFÉRIKUS MOZI. Párizsban felépítették a világ egyik legnagyobb moziját, a négyezer néző befogadására alkalmas Rex-színházat. Ez a mozi nemcsak méreteiben, de a hatáskeltés eszközeiben is egészen amerikaias. A nézőknek azt az illúziót igyekszik adni, hogy az egész előadás szabad ég alatt megy végbe. Egy hatalmas kupola boltozza be a színházat, melyen a csillagok ragyognak, kihúnynak, felhők szállingóznak és mindenféle tűzfalak, háztetők, világító emeletsorok látszanak, mintha kint ülnénk egy nyári éjszakán a mozi tetőterraszán. Az előadás alatt állandóan friss levegőt pumpálnak a nézőtérre, melyet gyakran virágillattal kevernek. Az elhasznált levegőt pedig nem fent, hanem a nézőtér alatt vezetik ki a csövek. Érdekes az is, hogy a valóság illúziójának fokozására a film egyes szereplői a valóságban is megjelennek kis mellékszínpadokon s epizódszerepeiket ott játsszák el. A mozi amerikaias különlegessége egy kis gyermekjátszó-szoba, melyben a szórakozni vágyó mama apró gyerekei hintáznak, lovagolnak, persze gondos felügyelet alatt. Az új mozinak igen nagy a sikere, — főleg azok szemében, akik a nagy effektusok s nem a szolíd iparművészet barátai.

A SAJTÓ VÁLSÁGA. A Magyar Szaklapok Országos Egyesülete rendkívüli teljes ülést tartott, mely alkalommal dr. Radványi László ügyvezető elnök előadást tartott a magyar szaksajtó és egyéb nem naponkint megjelenő időszaki sajtótermékek különböző időszerű, fontos kérdéseiről. Előadása befejezéséül rámutatott a magyar sajtó jelenlegi válságára, mely a lapkiadás különleges természete folytán, igen súlyos. A sajtó — mondotta — az állam részéről jelentősebb segítségre nem számíthat. Reméli ellenben, hogy a becsületes magyar sajtót az előfizető és hirdető közönsége el nem hagyja, mert a sajtó a mai nehéz időkben fokozottan értékes szolgálatot teljesít tájékoztató, irányító munkájával és mint az optimizmus ébrentartója is, nagy közérdekű feladatot végez. Az előadáshoz hozzászóltak dr. Nagy Dezső Bálint, Czaich Zs. Kornél, Hegedüs Márton, dr. Vidacs Gyula és Steiner Gyula, s a teljes ülés egyhangúlag jegyzőkönyvi köszönetet szavazott azért a nagy ügybuzgalomért, melyet az egyesület ügyvezető elnöke a mai rendkívüli viszonyok közt az egyesület kötelékéhez tartozó lapok erkölcsi és anyagi boldogulása érdekében kifejt. Végül elhatározták, hogy az egyesület legközelebb újabb rendkívüli teljes ülést tart, melynek egyedüli tárgya a szaksajtó válságának megbeszélése lesz. Előadónak Jutassy Ödönt kérték fel.

TOLLAS ÁLLATOK. A párizsi tavasz egyik legkedvesebb látnivalója a Salon des Humoristes-nek, a karrikatúra művészeinek kiállítása szokott lenni. A francia élet minden szereplője, az egész év minden jelentős eseménye megtalálja itt a maga torzképét. Órákig járhat az ember a Palais de Glace körbenfutó termeiben s folyton hangosan hahotázó nézőkkel fog találkozni. Nem kell azt hinni, hogy itt csupán rajzok és festmények szerepelnek. A legkülönbözőbb ötletek érvényesülnek már az anyagok kiválasztásánál is. A kenyérbélszobroktól a vexirképig minden mulatságos műfajnak megvannak itt a specialistái. Az idei „tárlatnak" például a legviccesebb „műtárgyai" Benic grafikusnak a tollas állatai. Fából készült, tollas, szőrös madarak, majmok ellenálhatatlan humorral. A közönség valósággal széjjel kapkodta őket.

A KÉNYELEM NEM FÉNYŰZÉS. Ahhoz, hogy az ember lakását kényelmesen és szépen rendezze be, mindegy, hogy az a lakás kicsi, vagy pedig sok szobából áll. Mindegy, hogy 1500, vagy 15.000 pengő áll e a rendelkezésünkre a berendezkedésnél. A szépség és kényelem nem függ az ártól. A lakás nagysága még nem biztosíték arra, hogy igényeinknek megfelel-e, hogy kényelmesen fogunk e benne lakni. A legkellemesebb az a lakás, mely csak a legszükségesebb berendezési tárgyakat tartalmazza, amely nincs felesleges holmival túltömve. A luxusház és a luxuslakás már a multé, a kényelmes, igényeinkhez szabott lakásé és házé a jövő. A régi, elavult alaprajzú, szűk beosztású lakásokon azonban könnyen változtathatunk egy-két fal kibontásával, áthelyezésével, vagy egy-két nyílástöréssel, beépítéssel. Praktikus, levegős,

tágas lakássá varázsolhatjuk otthonunkat, kényelmesebbé, higiénikusabbá tehetjük, ha a modern technika és az ezzel járó modern lakásművészet helyes és nem túlzott alkalmazásától nem zárkózunk el. Igen nagy segítségünkre vannak ebben a kombinált bútorok, melyeknek segítségével könnyen és gyorsan változtathatjuk meg lakásunk képét és beosztását. A gyakorlati tapasztalatok alapján készült kombinált szobaberendezés több szobának az előnyeit egyesíti magában. A kényelmes lakáshoz azonban nemcsak a bútorok tartoznak, hanem a mindennapi használati tárgyak, valamint a szépérzékünket kielégítő berendezési tárgyak is. Egy szépen megterített asztal, egy pár puha párna, néhány jó keramia, kép, vagy szobor meghitté, lakályossá teszik otthonunkat. Ez azonban nem elég. Laknunk is kell a lakást, nemcsak dísztárgyaink elhelyezésének keretéül tekintenünk. A kulturális megújhodás jegyében élünk, minden lélekben fokozottabb bizalom van a jövő iránt. Ha tudunk bízni önmagunkban, ha reméljük és várjuk a szellemi és kulturális újjáéledést, hinnünk kell, hogy a jövőben a kultúráé lesz a legfontosabb szerep, mert a művészet az a terület, amelyen a jövő kulturális problémáinak el kell dőlnie. H.

ÚJ BERLINI TEMPLOM. A német főváros izgalmas politikai atmoszférájában mostanában igen kevés szava van a művészetnek. Annál nagyobb megbecsülésben volt része egy nemrégen felavatott templomnak, mely Berlin egyik külvárosában, Wilmersdorfban épült. Az új, egyszerű síkjaival impozánsan ható templom Fritz Höger-nek, a hamburgi híres Chile-Haus építőjének a műve. Az az érdekes rajta, hogy ablakain is, a főhajó strukturáján is egy nagyon hegyes csúcsíves forma jelzi a vasbeton formanyelvének közeli rokonságát a gotikával. A kevés, de nagyon hatásos falfestmény is primitív. Csaknem katakomba festészeti naivitással díszíti az oltárt és a szószéket.

BAROKK ÖTVÖSMŰVEK BÉCSBEN. A Kunsthistorisches Museumnak páratlanul érdekes ötvös-termei egy új szobával gazdagodtak, melyet nemrégiben nyitottak meg a múzeum látogatóinak. Mária Teréziának és férjének Lotharingiai Ferencnek mecénás-szerepéről kap itt áttekintő képet a néző. Elsősorban a késői barokknak gyönyörű bécsi ötvösmunkái kaptak helyet az új teremben s köztük a legremekebbek I. Ferenc asztali ezüstkészletéhez tartoznak. Nagyon szépek a Brüsszelben készült falikárpitok is. A sok szép kép és szobor közt feltűnést kelt elegáns formáival Mária Antoinettenek egy szép szobra, melyet Lemoynes készített róla 1771-ben Párizsban.

A NÉMET NŐ AZ IPARMŰVÉSZETBEN. Az idei tavaszi lipcsei vásár alkalmából egy ottani újság érdekes összefoglaló képet adott arról, mennyire előtérbe tódul a német nők szerepe az iparművészet egyes területein. A korszerű érzés és korszerű ízlés valósággal egyeduralmat biztosít nekik az iparművészet egyes ágazataiban. Így látni, hogy a bőrmunkák, a kosárfonás, a lámpaernyőkészítés, a kötés-, horgolás- és egyéb kézimunkák a női tervezők birodalmához tartoznak. Ezt főleg annak lehet tulajdonítani, hogy az említett művészi ágaknak fontos stíluskellékeit: az eredetiséget, a primitívséget és a mulatságos formákat játékos könnyedséggel tudják megvalósítani. Különösen megmutatkozik ez a kerámiában, ahol a karrikírozott apró állatok mintázásával a női kisplasztikusok érik el a legnagyobb hatást. Az ő szemük és kezük biztos ízlése teremti meg az annyira divatos félékkövek, üveg-, acél- és fa-ékszerek modelljeit is, melyeket azután millió-számra gyártanak. Itt is a primitív néptörzsek merész szín- és formaötletei csendülnek meg a nők tervezésein. Érdekes azonban, hogy a nők új térfoglalása — állapítja meg a cikkíró — nem ártott meg az iparművészkedő férfiaknak, mert az alkotómunka területein egészen új csapásokat tudtak maguknak a nők teremteni.

STÍLUS TRANSATLANTICUS. A tűzvész, a hajók legnagyobb ellensége, alig pár hónapja pusztította el a francia luxushajók büszkeségét, a Transatlantiqueot. S máris egy új olasz gőzös lépett a helyére, hogy modernségben, ízlésben, ha lehetséges, túlszárnyalja amazt. A Conte di Savoia, az új 50 ezer tonnás óceánjáró éppen olyan remeke az úszó-szállodáknak, mint az utolsó évek legszebb hajói, a Bremen, az Európa, az Ile de France és társaik. Széles fedett sétányai, szalónok közt végigfutó galleriája, a háromszobás magánlakosztályok, a tánctermek, bárok, sportpályák és a nyitott s fedett uszoda mindazt a szórakozást és kényelmet nyujtják, amit a modern szalónhajók. Nyoma sincs többé a régi stíluskópiáknak ezen a hajón. A Diana-szobortól a mozaik képekig minden mai művészetet lehel. A bútorok és a belső térképzés formája, színei a mai ízlés legnyugodtabb hatásait keresik ki s ezeket csak fokozzák a világítótestek raffinált fényvezetései. A Conte di Savoia tervezője Pulitzer trieszti építész.

HÍREK MINDENFELŐL. Wienben érdekes kiállítás volt az Albertina metszetanyagából a Secessio termeiben. „Az asszony erkölcsképei" volt a kiállítás témája és sorra bemutatta a divat, az asszonyszépség, a család, a szerelmi élet, a társaság, a női torzkép példáit az elmult évszázadokból. Drezdában befejezték a Frauenkirchenek külső és belső restaurálását, mely öt évet vett igénybe. Kölnben, az ottani iparművészeti múzeum vezetői a farsang idején szerencsés érzékkel egy nagyon időszerű kiállítást rendeztek ezzel a címmel: „111 év a kölni karnevál történetéből." Kosztümök, farsangi társaságok dísztárgyai, meghívók, divatképek kerültek elő nagyszámmal, de főleg a mult század biedermeier-korának meglepően szép emlékei. Drezdában egy szép erdőrészletben Wagner-szobrot állítottak fel a nagy zeneköltő halálának félszázados fordulóján. A sziklák közt, folyó mentén felállított szép szobor a mestert talárban állítja a világ elé, balján hatalmas hárfa áll. A szobrot még a világháború előtt egy más város számára készítette el Gühr Richard, de ehelyett most Drezda mellé került, ahol Wagner a Lohengrint írta. Párizs városa megalakította

azt a művészbizottságot, mely két új szobrot fog a város részére átvenni. A két új szobor készítői a francia Maillol és a belga Despiau. Párizsban a jövő év elején „Krisztus szenvedése“ címen nagy kiállítást rendeznek a szent év alkalmából a múzeumok és magángyüjtemények idevágó kincseiből. Berlinben „A nő“ témájáról kiállítás volt áprilisban, mely a női hivatások keretén belül a háztartásokról s lakásberendezésekről is tágas szemlét nyujtott. Stuttgartban ez év tavaszán a német Werkbund kiállítást rendez „A fa“ összefoglaló címe alatt. Ezzel kapcsolatban faházak bemutatása lesz, melyeket kiválasztott építészek terveznek és áraik 7—15 ezer márka között fognak váltakozni. Linzben felépült a mai osztrák indusztriális építés egyik legmegkapóbb épülete: a cigarettagyár. Óriási acélváros, vasbetonszerelésü homlokzata valóban monumentális hatású. Építésze az örökifjú Behrens és munkatársa Popp. N. P.

AZ ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG április 22-én tartotta 1932 üzletévi rendes közgyülését, amely az 1932 üzleti év nyereségét 209,575.25 pengőben, az osztalékot pedig 8 pengőben állapította meg.

HELYREIGAZÍTÁS. A Székesfővárosi Iparrajziskola karácsonyi kiállításáról folyóiratunk ezévi 1—2. számának 23 oldalán közölt illusztrációink között leközölt batikterítőt nem Lakatos Artúr tervezte, hanem az a Székesfővárosi Iparrajziskola textilosztályán tervezték és készítették Lakatos Artúr tanár vezetése alatt.

• KIÁLLÍTÁSOK •

FÜRDŐÜGYI KIÁLLÍTÁS. A nagyközönség alig értékelte, de a szakemberek igaz gyönyörűséggel szemlélték a Népegészségügyi Múzeum két emeletének tanulságos és szépen rendezett balneológiai kiállítását. A megcsonkított ország fürdőinek, gyógyító vizeinek, kitűnő gyógyberendezéseinek egész világa itt volt — en miniature. A régi, biedermeier-emlékek amatőrje finom metszeteken, kedves bibliofil-könyveken láthatta a hajdani balatoni, parádi, császárfürdői szórakozások visszfényét. A modern élet a színes makettek, apró modellek, de az új fürdő-, torna- és weekendházberendezések egész sereg látnivalóján is tükröződött. Kitűnő nyaralók mintái voltak itt egyszerű igények és válság-pénztárcák méreteihez szabva, a legmodernebb építőanyagok, sátorházak, légsátrak, napozóhelyek modellszerű bemutatásával. A modern tornateremtől a diétás konyhaberendezésig mindenből sugárzott a mai higiéna nagy küzdelme az emberi egészségért. És ha talán a kiállítás egyetlen hibáját a túlzsúfoltságot említjük fel, akkor hozzá kell tennünk, hogy ebben a sokatakarásban is nagy erény van: kultúránk, népegészségügyünk s egész országunk élniakarása az ezernyi nehézség közepette.

HOGYAN RENDEZZÜK BE LAKÁSUNKAT című lakásművészeti kiállításunk alkalmából dr. Hóman Bálint m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr öt darab elismerő oklevelet adományozott, melyeket az Országos Képzőművészeti Tanács bíráló bizottsága folyó évi március hó 25-án tartott ülésén ítélt oda. Nagy örömünkre szolgál, hogy e kitüntetések társulatunknak lelkes és kiváló tagjai között osztattak szét, elismeréséül azoknak az érdemeknek és annak a nagy munkának, amellyel a magyar nemzeti iparművészeti kultúra érdekében mindig is munkálkodtak. A kultuszminiszter úr e kitüntetéseit Lux Elek szobrászművész, az Iparművészeti Iskola tanára, Lakatos Artur festőművész, a Székesfővárosi Iparrajziskola tanára, Ohmann Béla szobrászművész, a Székesfővárosi Iparrajziskola tanára, valamint Urbányi Vilmos és Zrinszky József okl. építő iparművészek nyerték el. Az okleveleket társulatunk folyó évi május hó 2-án tartott XLVIII. rendes közgyülésén a társulai elnöke, dr. vitéz József Ferenc királyi herceg úr Őfensége osztotta szét.

RÉGI CSIPKÉK KIÁLLÍTÁSA AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN. Az Iparművészeti Múzeum időszakos kiállítások keretében ismerteti gazdag textilanyagát. Legutóbb a régi csipkék voltak soron, s a múzeum saját anyaga mellett, néhány lelkes magyar csipkegyüjtőnek: báró Hatvany Józsefnének, Mauthner Alfrédnének, dr. Delmár Emilnek és dr. Fettick Ottónak néhány kiválasztott szép darabja is szerepelt. A kiállítás úgy a külföldi, mint a magyar anyagot a maga teljes egészében szemléltette. A reticellák, punto in ariák, velencei varrott csipkék, génuai és milanói vert csipkék, majd a bruxellesi, a Malines, Valenciennes és Binche csipkék és a francia varrott „point de France“-ok, Argentan, és Alençon csipkék között megemlítjük báró Hatvany Józsefnének két remek 1600 körüli punto in ariáját, Delmár Emilnek remek rosellino gallérját és az esztergomi székesegyháznak gyönyörű, széles bruxellesi alba-csipkéjét. A magyar anyag XVII.—XVIII. századi gömör- és sárosmegyei recéket és szepességi csipkéket tartalmaz, melyekhez mutatóban még néhány remek halasi, varrott csipke is csatlakozik. Említésre méltók egy színes receantependium, Ádám és Éva a Keresztrefeszítés jeleneteivel 1618-ból, egy szép pávás lepedőszél és egy Isten Bárányával díszített gömöri antependium. A nagysikerű és érdekes kiállítás április havában zárult. L. K.

TÁRSULATUNK „Hogyan rendezzük be lakásunkat“ című lakásművészeti kiállításával kapcsolatosan a Technológia előadótermében előadássorozatot rendezett, amelyeken az előadók a célszerű berendezkedésről, a modern lakásról tartottak magasnívójú előadásokat. Az első előadást dr. Hekler Antal egyetemi ny. r. tanár tartotta „Egyéniség—társadalom—művészet“ címmel, vetített képekkel. Előadásában a régi és a modern lakást állította szembe egymással, párhuzamot vonva a kettő között. A következő elő-

adást dr. Nádai Pál művészeti író tartotta „A testhezálló lakás“ címmel. Az előadás vezetéssel volt összekötve s az előadó nagy érdeklődést keltő magyarázat kíséretében mutatta be a hallgatóságának a társulat által rendezett lakásművészeti kiállítást. Urbányi Vilmos okl. építő iparművész a „Mai lakásberendezés szükségszerű kialakulása“ című értékes előadásában nemcsak a célszerű berendezkedést, hanem a modern anyagszerűség fontosságát fejtette ki. Zrinszky József okl. építőiparművész a tervező iparművészek fontos szerepére és az időszerű, olcsó berendezések szükségességére mutatott rá „Hogyan rendezzük be lakásunkat“ című érdekes előadásában. Az utolsó előadást dr. Kampis Antal egyetemi tanársegéd tartotta. E vetített képekkel illusztrált előadásnak „Az eleven lakás“ volt a címe. A kombinált szobák használhatóságát, változtathatóságát, a lakásnak nemcsak bútorraktárul, hanem a testünkhöz szabott tartózkodási helyül való használatát tárgyalta roppant érdekes módon az előadó.

E rendkívül érdekes és tartalmas előadásokat minden alkalommal igen nagyszámú közönség hallgatta. Társulatunk eme előadásokkal ismét közelebb hozta a magyar közönséget az iparművészet megértéséhez és szeretetéhez s ezzel is erősen hozzájárult a magyar iparművészeti kultúra fejlesztéséhez.

PEKÁRY ISTVÁN KÉPSZŐNYEGEI. A Mária Valéria-utcai új kiállító helyiség igen jóvilágítású és szép termében mutatta be Pekáry István legújabb munkáit: képszőnyegeit.

Kórody György technikailag is kitűnő gobelinjei és Ferenczy Noémi egyéni munkái óta legjelentősebb eseménye ez a magyar gobelinkészítésnek.

Pekáry képszőnyegei teljesen új úton haladnak. Tisztán leegyszerűsített képek ezek, egy festő munkái, ki végre megtalálta igazi anyagát. Festészetében Pekáry képei gyakran túlzsúfoltak voltak, a sok részlet — bár külön-külön finom és ötletes volt — agyonnyomta az egészet, a sok mondanivaló összezsúfolódott és nem tudott nagyvonalú lenni, a kevesebb-több elv alapján elég egységeset alkotni. Képszőnyegeiben Pekáry eljutott oda, ahová most talán festészetében is el fog jutni — a képszőnyegeken át.

De ezek a képszőnyegek nem tekinthetők átmeneti stációnak. Sőt. Pekáry legjava munkái ezek, a biblikus kompozíciók: Szent család, Menekülés Egyiptomba, vagy az Annunziazione, vagy a magyaros Csikósok vagy Paraszt pár a röpködő galambokkal. A legszebb darabok a milánói Triennale-ra készültek a kultuszkormány megbízásából és teljesen egyéni hangjukkal, fejlett technikájukkal bizton számíthatnak jelentős sikerre. rk.

HELYREIGAZÍTÁS. Lakásművészeti kiállításunkról írt tudósításunkból, mely folyóiratunk f. évi 1—2. számában jelent meg, sajnálatos tévedés következtében a kiállításon résztvett iparművészek névsorából Szabó Olga ötvösművésznő tagtársunk neve kimaradt.

• PÁLYÁZATOK •

EX LIBRIS-PÁLYÁZAT. A Magyar Könyvbarátok Diariuma pályázatot hirdet a könyvkultúrát ötletesen kifejező, minden felirat nélküli, kb. névjegynagyságú ex libris-rajzra, amelyet a Könyvbarátok alkalmas felirat elhelyezésével használhatnak.

A legjobbnak ítélt öt rajzot az Országos Magyar Iparművészeti Társulat bírálóbizottsága 20—20 pengő jutalomban részesíti. A „Magyar Könyvbarátok“ pedig a jutalmazott öt rajz közül egynek — ha az a könyvbarát és a művészi igényeknek kiválóan megfelel — további 30 pengő jutalmat ad. Jogában áll a Magyar Könyvbarátoknak a nem jutalmazott rajzok közül bármelyiket 10 pengőért megvásárolni. A jutalmazott és megvásárolt rajzok a kiadói és sokszorosítói joggal együtt — bárkinek továbbadhatóan — a Magyar Könyvbarátok tulajdonába mennek át.

A pályamunkák bármily technikai eljárással készíthetők, jeligével ellátva és a művész nevét és pontos címét tartalmazó jeligés levél kíséretében f. évi július hó 15-én déli 12 óráig adhatók be az Országos Magyar Iparművészeti Társulat hivatalos helyiségében (VI. Andrássy-út 69. sz.).

• SZAKIRODALOM •

MAGYAR GRAFIKAI ALMANACH. (Biró Miklós nyomdászati évkönyve.) Az a könyv, mely előttünk fekszik, formailag a legszebb, tipográfiailag a legtökéletesebb könyvek közül való. De ha tartalmát lapozzuk s figyelemmel olvassuk: alig van sora, mely ne panaszolná a magyar nyomdaipar szánalmas süllyedését. A siránkozás valóban jogosult, mert az egykor európai színvonalú magyar nyomdászat szörnyen balkanizálódott. Kvalitásos nyomtatványt senki sem keres, az újságkiadó, a reklámrendelő éppoly kevéssé, mint a kolportárzsregények terjesztője. Egész sereg tanulmány keresi e könyvben az okokat s többé-kevésbbé meg is találja: a főnökök harcában, a közönség közönyében és nem utolsó sorban a szakoktatás nagy lecsúszásában. Az is bizonyos, hogy hiába igyekeznének az itt gyakran emlegetett Czakó-féle háború-előtti iparművészeti iskolai tanfolyamok nívóját tartani: sem a filléres gondolatokkal elfoglalt kereskedelem, sem az egyre inkább leépített mesterszedők nem rajonganának e kultúrszínvonalért. Annál dícséretesebb, hogy még mindig vannak e régi idealizmusnak hívői, kik időnként szaklapokkal, máskor szakkönyvekkel hódolnak a betű artisztikus hitvallásának. Biró Miklós ezek közül való, éppúgy, mint e könyv szorgalmas munkatársai: Wankó Vilmos, Novák László, Szabó T. István, Herzog Salamon és annyian mások ama „szakoktatási“ gárdából. Igen értékes új erőként jelentkezik a kolozsvári Lengyel Sándor, akinek egyaránt jeles a rövidre fogott nyomdai stílustörténete és a kötetben közölt szedéspéldáinak sorozata. Mellette Haimann György nyujt figye-

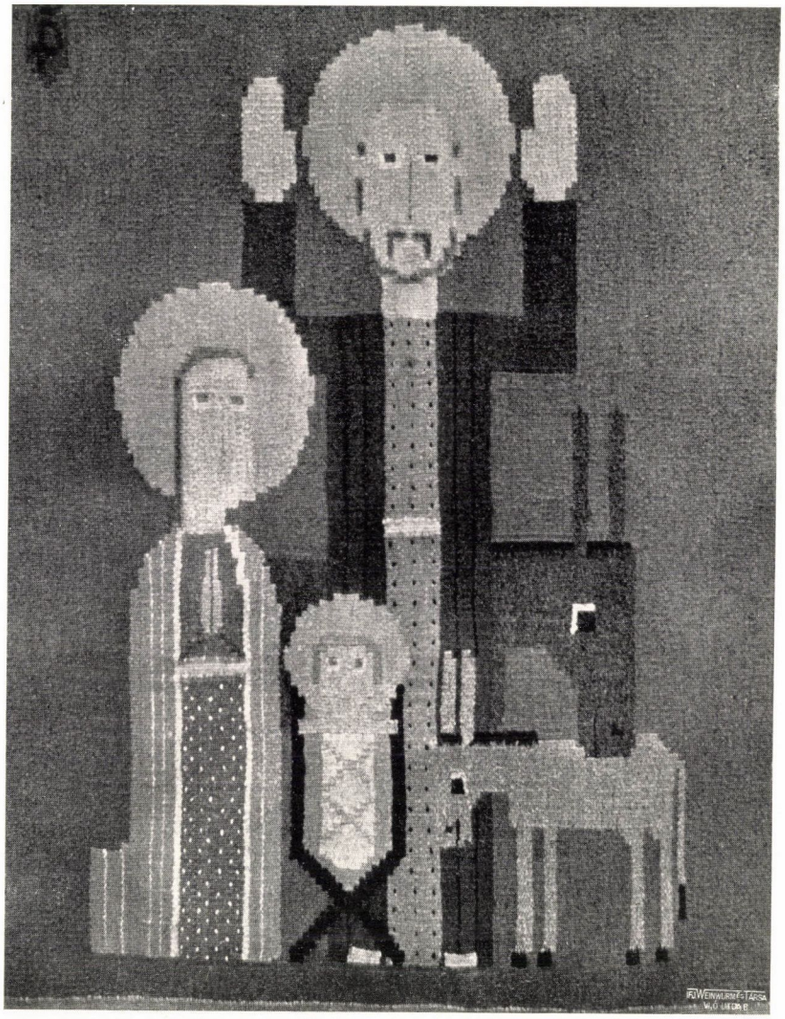

Iván István: a wieni Collegium Hungaricum emlékserlege. — Der Gedenkpokal des Collegium Hungaricum in Wien, von Stefan Iván. — Stephen Iván: Memorial cup of the Collegium Hungaricum in Vienna.

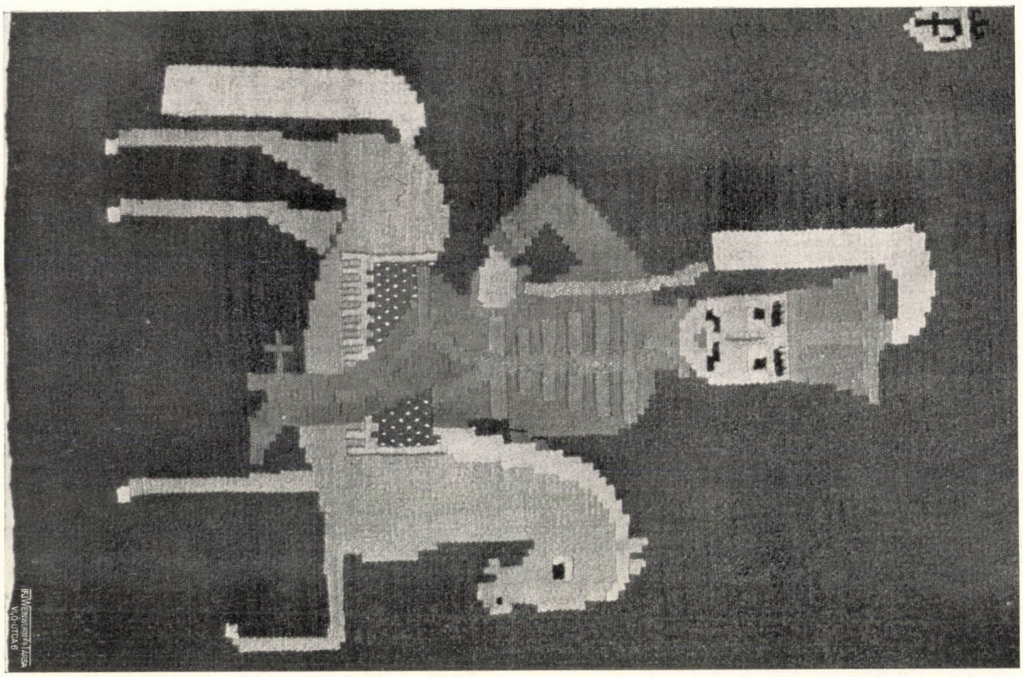
Illusztrációk

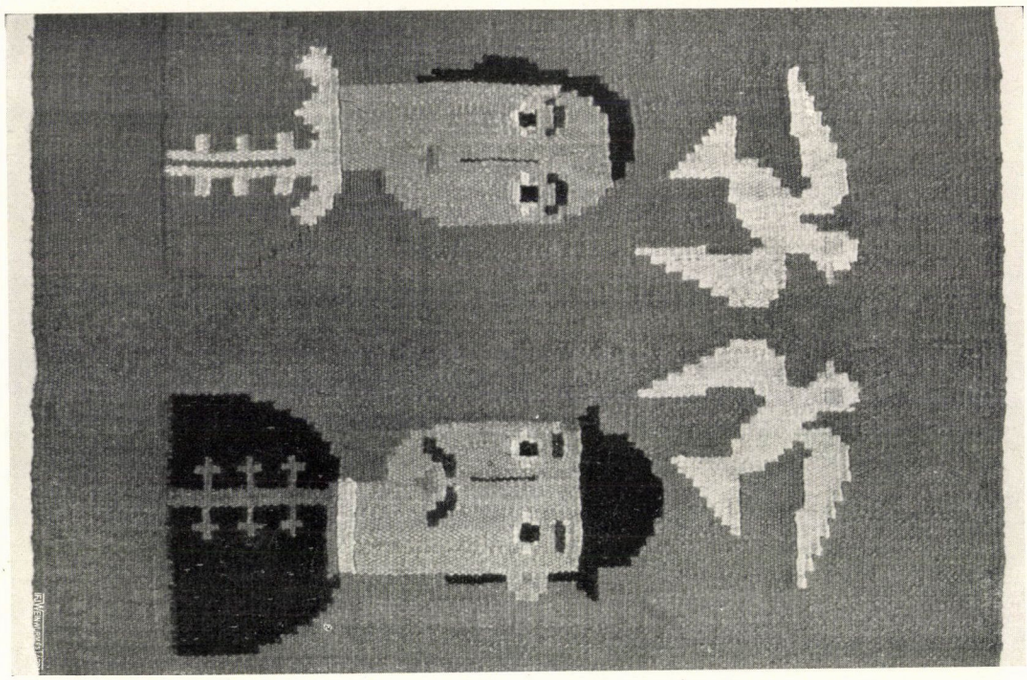
Pekáry István „Magyar Népviseletek" című albumából. (A Tamás-Galéria jogosításával.) — Illustrationen aus dem Album „Ungarische Volkstrachten" Stefan Pekárys (mit Genehmigung der Galerie Tamás). — Stephen Pekáry: Illustrations to the Album „Hungarian National Costumes". (By the courtesy of the Tamás Gallery.)

Pekáry István képszőnyegei.
Fent: „Szent Család". Lent: „Szegénylegények". Készítette a GWV. szövőüzem. — Bildteppiche Stefan Pekárys. Oben: „Die heilige Familie". Unten: Vagabunden. Ausführung: Weberei GWV. — Picture carpets designed by Stephen Pekáry. Above: „Holy Family". Below: „Highwaymen". Executed in the GWV. Weaving Works.

Pekáry István képszőnyegei. Fent: „Huszár". Lent: „Parasztpár". Készítette a GWV. szövőüzem.
Bildteppiche Stefan Pekárys. Oben: Husar. Unten: Bauernpaar. Ausführung: Weberei GWV. — Picture carpets designed by Stephen Pekáry. Above: „Hussar". Below: Peasant couple. Executed in the GWV. Weaving Works.

lemreméltó üzleti levélpapír-terveket. Általánosságban azonban e minták közt sok a divatszerű, nyugtalan és az eredetiséget inkább hajszoló, mint eltaláló példa. Ennek főoka a még mindig túlerős német befolyás, melyet az angol és francia vezető tipográfusok mérséklete, mint nálunk ismeretlen tényező, nem tart helyes egyensúlyban. N. P.

PEKÁRY ISTVÁN RÉZKARCAI MAGYAR NÉPVISELETEKRŐL. Igen örvendetes jelenség, hogy a magyar népművészet oly indokolatlanul elhanyagolt területére egyik fiatal és igen tehetséges festőművészünk eljutott és egyéni művészetével merített abból a kifogyhatatlan kincseskútból, melyből az új zene nagy magyar mesterei évtizedek óta emelik ki világsikert arató műveik alapmotívumait.

Pekáry István már festményeiben is fabulázó kedvről tett tanuságot, de igazi gazdagságában magyar népviseleti rézkarcsorozatában mutatkozott meg, mennyire alapos ismerője a magyar népművészetnek, milyen iparművészti aprólékossággal és gondossággal ábrázolja különben egyéni megrajzolású és beállítású alakjai viseletét. Külön etnográfiai adatgyüjtés szükséges ilyen munkához és úgy látszik, Pekáry nem mulasztotta el ezeket az alapvető tanulmányokat.

Képei nemcsak mint művészi termékek keltenek feltűnést, de mint az idegenforgalmi propaganda igen kívánatos eszközei, mert e kézzel színezett rézkarcsorozat nyolc lapja, melyeken megelevenedik a matyó legény, a sárközi lány, a kunsági pásztor, a matyó leány, a palóc fiú, a veszprémi juhász, Mária-lány (a sorozat talán legsikerültebb lapja) és a boldogi lány, megmutatják Magyarország érdekes népviseleti és néptípusi sajátosságait azoknak a külföldieknek, kik nagyrészt csak Budapestig jutnak el.

Nagy dícséretet érdemel a Tamás-Galéria, mely e művészi lapokat ízléses mappában forgalomba hozta, mert jó szolgálatot tett e kiadványával egy magyar művészen túl a magyar népművészetnek, a magyar idegenforgalomnak, melynek fejlesztésére az ilyen kiadványok igen-igen alkalmasak. rk.

LESZNAI ANNA: VIRÁGOS SZERELEM. A Magyar Bibliophil Társaság díjazása szerint is az 1932. évben megjelent öt legszebb könyv egyike ez a kötet, mely a Pantheon-könyvkiadó kiadásában 1932 év karácsonyán jelent meg. Lesznai Annát, a költőnőt régen ismerjük, finom verseire („Édenkert") mindig szívesen emlékezünk. Élénken él még bennünk gyermekmese könyvecskéjének („Mese a bútorokról és a kis fiúról", Knerkiadás, Gyoma) sok ötletessége, eredeti rajzai, melyek nem mint illusztrációk, hanem mint a mese egyik része vonultak végig a kis köteten. Hosszú hallgatás után örömmel láttuk 1925-ben egy wieni kötet fedelén ötletes rajzát („Der Phantasie-Reiseführer" — Paul Zsolnay Verlag) és ezer ötlettől hemzsegő kis fejezetrajzait a kötetben.

Most azért mégis meglepetésszerűleg került elénk ez az új kötete, egy szerelmi vers anthológia, magyar klasszikusokból, modern költőkből és főként népdalokból, melyeket végigkísérnek minden vers élén színpompás, üde, ötletdús rajzai, melyek mindegyike igaz kultúrát, sok-sok szeretetet sugároz. Nem lehet szétválasztani e rajzokat a versektől és ez talán a legnagyobb dícséret, mit róluk írhatunk, ha azt tekintjük, hogy a kötet a magyar szerelmi költészet legjavát, irodalmunk válogatottan szép virágait adja. Nemcsak a rajzokról kell itt írnunk, az egész kötetről, külső csínjáról, szép papírjáról és nyomásáról, nemesen egyszerű, ízléses kötéséről és arról, hogy egy ilyen kötet csak igen finomlelkű ember elgondolásában születhet és igaz tehetség munkája eredményeként valósulhat meg.

Példája ez a kötet az ízlésnek, hozzáértő munkának, a könyvszeretetnek, mely a legnehezebb időkben is létre tud hozni szépet és művészit és a tagadók és üzletre hivatkozók megdöbbentésére bebizonyosodott, hogy az ilyen munka még üzletnek is jó üzlet. Mert a szép könyvnek még mindig nagy számban vannak igaz barátai, csak a mai időkhöz kell mérni a könyvek árát és ezért teljes ellenértéket kell nyujtani. rk.

DECORATIVE ART 1933. A THE STUDIO ÉVKÖNYVE. Száznegyven oldalas testes kötet, benne összegyüjtve Nagybritannia, Amerika és a Kontinens otthon kultúrájának legszebb termékei: családi házak, bútorok, lakásfelszerelési tárgyak.

Korszakalkotónak mondható változásáról, illetve egy változási folyamat lassú megindulásáról számol be: a konzervatív angol ízlés is kezdi tudomásul venni, hogy a Kontinens felfedezte a fémet, üveget, napfényt, levegőt.

Természetes, hogy a behódolás első termékei messze elmaradnak kvalitásban Európa, sőt az e téren szintén rövid multtal rendelkező Amerika produktumaitól. Angliában csak az emigráns oroszok — legalább is nevük után erre kell következtetni — Ginsberg, Chesmayeff, Pilichowsky képviselik az európai nívót, kivételek csupán a nagy Frank Lloyd Wright — akinél viszont nem csodálkozunk, ha „maiban" is azt a kvalitást adja, amit „tegnapiban" adott — és Oliver Hill.

A többi angol úgyszólván kivétel nélkül a stílussá degradált „új tárgyilagosság" nem létező formanyelvével folytat eredménytelen szélmalomharcot, nem is szólva az Elwes Ltd. hihetetlen dús ornamentikájú mennyezetes ágyáról (1933!) és Maclaren erőszakolt cső-márvány-üveg asztaláról, mely utóbbi iskolapéldája a félreértett új irányoknak. Itt kell megjegyeznünk, hogy a régivágású angol country-house-okat változatlan ízléssel és kedvességgel csinálják, de hát ezt már „tegnap" is láttuk és mi a „Má"-ra vagyunk kíváncsiak.

Meglepő viszont, hogy Amerika reprezentánsai milyen hamar beleélték magukat az új anyagokkal való dolgozásba: Neutra: „Minimum Ház"-a és Claus & Daubb Lindbergh villája (természetesen hangárral felszerelve), valamint Teague íróasztala szalagvas székkel és Daskey lámpája számottevő eredmények.

A franciáknál és németeknél alig találkozunk említésreméltó új nevekkel. Vonatkozik ez a negatívum főleg a németekre, akik még mindig annyira a „Bauhaus" emlékének hatása alatt

állnak, hogy szinte elvesztették önmagukat. A kvalitást a régi nagy nevek : Breuhaus, Mendelssohn, Peter Behrens, illetve a franciáknál Le Corbusier és Jeanneret képviselik, de komoly munkát produkál interieurben a francia Evelyn Wyld és Eyre de Lenux és szövetekben Rodier. Magyarország kis kollekciójáról pedig minden elfogultság nélkül megállapíthatjuk, hogy igen jól megállja helyét világviszonylatban is.

Kozma Lajos villája és weekendháza, Kaesz Gyula bútora, Irsai István interiőrje, Fränkel György nappali szobája és falfestése, Kórody György egyéni faliszőnyege, magyaros gobelinű széke és modern lányszobája, Bakos István ötletesen egyszerű szobája és az igen tehetséges keramikus Kovács Margit egyik virágtartója bizonyítják, hogy szerencsésen túljutottunk a Bauhaus irány befolyásán és ott tartunk, hogy minden vonatkozásban egyénit tudunk adni.

A többi nemzet alig-alig nyujt olyant, amivel érdemes lenne behatóan foglalkozni.

Ez a kötet rendszertelenségével minden irányt szóhoz juttat és ezáltal érdekes és hű képét adja a mai helyzetnek azáltal, hogy végleteket állít egymás mellé. Hogy ebben a nemes versenyben az elfogulatlan ítélő kinek ad igazat, az agyondíszített mennyezetes ágynak, vagy a logikátlan eredetieskedő cső-asztalnak, az nem lehet kétséges : a harmadiknak, az egyszerű logikájú, anyagszerű tényleg „mai" bútornak, háznak. rk.

• TÁRSULATI • • KÖZLEMÉNYEK •

A FOLYÓ ÉVBEN a társulatban végzett munka fontosabb eseményeiről az alábbiakban számolunk be.

1933 január hó 5-én az igazgatóság és gazdasági bizottság tartott ülést Seenger Béla elnöklésével, amelyen megjelentek : Bodon Károly, dr. Gulden Gyula, Lakatos Artur, dr. Pacher Béla, Schober József, Szablya János és Végh Gyula.

Seenger Béla elnök örömmel üdvözölte az új esztendő alkalmából az együttes ülés résztvevőit, majd jelentést tett az elnökség nevében a társulat mult esztendei működéséről és bejelentette, hogy az elmult esztendőre vonatkozó számadások rövid időn belül el fognak készülni. A folyó évi bevételek fokozására erőteljes tagszerzési akciót indított meg az elnökség az évközben kilépett vagy kiesett tagok pótlására. Örömmel jelenti, hogy a társulat az új esztendőt magas színvonalon álló lakásművészeti kiállítással kezdi meg, amelyet Lakatos Artur, Urbányi Vilmos és Zrinszky József rendeznek. A napirend tárgyalása előtt bejelenti, hogy az elnökség S. Hoffer Imre ügyvezető helyett, aki személyi körülményeinek változása miatt lemondott ügyvezetői tisztéről, a társulat ügyeinek vitelével Szablya János választmányi tagot bízta meg, aki az ügyek vitelét díjazás nélkül vállalta a legközelebbi közgyűlésig. Szablya János ügyvezető választmányi tag 1932. évi december hó 22-én vette át az ügyeket S. Hoffer Imre ügyvezetőtől. Szablya János meleg szavakkal köszönte meg a bizalmat és kijelentette, hogy a társulat ügyeit a legnagyobb szeretettel és lelkesedéssel fogja ellátni. Programmja a legintenzívebb munka lesz. Az elnök felkérésére ismertette a folyó ügyeket.

Seenger Béla elnök indítványára az együttes ülés ezekután jegyzőkönyvben mondott köszönetet Szablya Frischauf Ferenc alelnöknek, a Magyar Iparművészet szerkesztőjének, azért az önzetlen munkáért, mellyel a szerkesztés nehéz feladatát a mult esztendőben ellátta. Szablya János ügyvezető választmányi tag ismertette a karácsonyi kiállítás eredményét, mely szerint az összes eladás 7300 pengő volt. Jelentést tett azokról a tárgyalásokról, amelyek dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter elnöklésével folytak a miniszter által a magyar népművészet és háziipar reorganizálása ügyében összehívott ankéton s amely azzal az eredménnyel végződött, hogy a miniszter megbízta Schober Józsefet és Szablya Jánost, mint a társulat kiküldötteit, hogy memorandumot dolgozzanak ki e nehéz kérdés megoldására. Schober József, a gazdasági bizottság elnöke, ismertette a memorandum lényegét, mely szerint a népművészeti és háziipari ügyek adminisztrációja a társulat rendes ügykezelését nem fogja terhelni, mert erre külön fedezet lesz. A kérdés művészi részét, az anyagbeszerzés problémáját és az értékesítés ügyét alaposan kell megoldani. A társulat számára ez a lehetőség országos viszonylatban is igen nagy perspektivát nyujt. Bodon Károly, dr. Pacher Béla, Szablya János és Végh Gyula hozzászólása után Seenger Béla elnök határozatilag kimondotta, hogy az egyesített ülés Schober Józsefet és Szablya Jánost felhatalmazza a további tárgyalásokra és a minisztériummal való megállapodások létesítésére. Elnök javaslatára az egyesített ülés elhatározta, hogy M. Kiss Erzsébet iparművésznőt iparművészeti munkásságának 25 éves jubileuma alkalmából üdvözli s hogy ez alkalomból az elnökség által kiválasztandó emléktárggyal fogja meglepni. Szablya János ü. vál. tag indítványozza, hogy Helbing László társulati tisztviselő, aki 1931 októbere óta teljesít szolgálatot, társulati titkárrá neveztessék ki. Kisebb személyi ügyek tárgyalása után Lakatos Artur ismertette a lakásművészeti kiállítás előkészítő munkálatainak eddigi eredményeit. Az installációs munkák már megkezdődtek s a kiállítás január 21-én fog megnyílni. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

1933 január hó 12-én Seenger Béla elnöklésével a társulat választmánya tartott ülést, amelyen Bodon Károly, Grabowieczky Leon, Györgyi Dénes, Horváth Béla, Hosszu István, Ligeti Miklós, Lakatos Artur, Major István, Majoros Károly, Mátrai Lajos, Nádler Róbert, dr. Pacher Béla, ifj. Richter Aladár, Schober József, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, dr. Szőnyi Ottó, Szabó Rezső, Telcs Ede, Tóth Gyula, Urbányi Vilmos, Végh Gyula és Zadubánszky Irén vettek részt. Seenger Béla elnök üdvözölte a választmány tagjait és örömmel jelentette, hogy a társulat lakásművészeti kiál-

lítását a társulat elnöke, dr. vitéz József Ferenc királyi herceg fogja megnyitni. Bejelentette a választmánynak, hogy S. Hoffer Imre ügyvezető személyi ügyeiben történt változás miatt a társulat ügyvezetéséről lemondott és az elnökség a legközelebbi közgyűlésig Szablya János választmányi tagot bízta meg az ügyek vitelével, aki ezt díjtalanul vállalta. S. Hoffer Imrét távozása alkalmából a választmány jegyzőkönyvileg üdvözölte. Szablya János megköszönte a választmány bizalmát és röviden kifejtette programmját, melynek legfontosabb pontja : a legintenzívebb munka. Seenger Béla elnök meleg szavakkal üdvözölte M. Kiss Erzsébetet 25 éves iparművészeti jubileuma alkalmából s egy ezüst serleget nyujtott át neki. M. Kiss Erzsébet az üdvözlő szavakat és az emléktárgyat meghatottan köszönte meg. A választmány jegyzőkönyvileg mondott köszönetet Szablya Frischauf Ferenc alelnöknek, a Magyar Iparművészet szerkesztőjének önzetlenül végzett nehéz szerkesztői munkájáért. Szablya János ügyvezető választmányi tag ismertette a kisebb folyó ügyeket. Jelentést tett a karácsonyi kiállítás eredményéről. Javaslatot tett Helbing László társulati tisztviselő titkári kinevezéséről. F. Kovács Erzsébet, Györgyi Dénes, Mátrai Lajos, Schober József és ifj. Richter Aladár hozzászólása után Seenger Béla elnök határozatilag kimondta, hogy a választmány Helbing Lászlót a társulat titkárává kinevezi. Szablya János ü. vál. tag ismertette a magyar háziipar reorganizálása ügyében dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszterrel folyamatban lévő tárgyalásokat és röviden tájékoztatta a választmányt az ez ügyben beadott memorandum tartalmáról. A választmány felhatalmazta Schober Józsefet és Szablya Jánost a további tárgyalásokra és a minisztériummal való megállapodások létesítésére. Bodon Károly a Magyar Iparművészek Boltjának ügyéről tájékoztatta a választmányt, mely Szablya János ü. vál. tag javaslatára a Bolt intéző bizottságába Schober Józsefet és Wälder Gyulát küldötte ki. A Boltban kiállítandó anyag összegyüjtésére és zsürizésére az intézkedések megtörténtek. A választmány a Nemzetközi Vásár és az Állattenyésztési Vásáron való társulati résztvétel ügyének tanulmányozására Lakatos Arturt, Schober Józsefet és Szablya Jánost küldötte ki. Lakatos Artur ismertette a lakásművészeti kiállítás előkészítő munkálatainak eddigi erdeményeit. A megnyitás január 21-én lesz ; a kiállításnak „Hogyan rendezzük be lakásunkat“ lesz a címe, s a társulat elnöke, dr. vitéz József Ferenc királyi herceg fogja megnyitni. A katalógus és propagandafüzet kinyomatását az Athenaeum R. T. díjmentesen vállalta. A kereskedelemügyi, valamint a vallás- és közoktatásügyi minisztériumok díjakat és okleveleket fognak a legjobb kiállítóknak adományozni. Szablya János ügyv. vál. tag bejelentette, hogy a taglétszám gyarapítására a társulat tagszerzési propagandát indított meg. Ifj. Richter Aladár a fiatal művésztagok számára tagdíjkedvezmény megadását javasolta. Lakatos Artur azt indítványozta, hogy a társulat a kiállító tagjaitól kevesebb eladási jutalékot szedjen, mint a nem tag kiállítók után. Az újonnan felvett tagok neveinek felolvasásával az elnök a választmányi ülést berekesztette.

1933 január 28-án az igazgatóság és gazdasági bizottság tartott együttes ülést Szablya Frischauf Ferenc elnöklésével, amelyen Bodon Károly, dr. Gulden Gyula, Lakatos Artur, Seenger Béla, Szablya János, dr. Szalai Emil ügyész, Helbing Ferenc, a bírálóbizottság elnöke és Zrinszky József vettek részt. Szablya Frischauf Ferenc elnök örömének adott kifejezést a lakásművészeti kiállítás sikere felett. A társulat elnöke, dr. vitéz József Ferenc királyi herceg a megnyitás alkalmával magas megelégedésének adott kifejezést, hogy a társulat eme válságos időkben e pompásan rendezett kiállítást megvalósította. Elnök indítványára az együttes ülés jegyzőkönyvileg mondott köszönetet a kiállítás rendezőinek és szervezőinek, Lakatos Arturnak, Urbányi Vilmosnak és Zrinszky Józsefnek nagy és eredményes munkájukért. Szablya János ügyvezető választmányi tag a kisebb folyó ügyeket ismertette. Elnök a Magyar Iparművészek Boltjának ügyét közölte az együttes ülés résztvevőivel. E tárgyhoz Bodon Károly, Helbing Ferenc, Lakatos Artur és Szablya János ügyv. vál. tag szóltak hozzá. A Technológia kiállítási helyiségeit a kereskedelemügyi miniszter folyó évi március 31-ig engedte át. Az együttes ülés jegyzőkönyvileg mondott köszönetet Feyér Gyula miniszteri tanácsosnak és Ordódy János technológiai igazgatónak a termek átengedése körül tanusított jóindulatukért. A kereskedelemügyi miniszter 300 pengőt adományozott a kiállítók részére kiadandó 5 darab oklevél elkészítésére. Helbing Ferenc javaslatára, Urbányi Vilmos és Szablya János hozzászólása után Szablya Frischauf Ferenc elnök határozatilag kimondotta, hogy az oklevelek készítésére nyilvános tervpályázat fog hirdettetni. A lakásművészeti kiállításról a sajtó igen szépen nyilatkozott. A kiállítással kapcsolatban előadásokat fog rendezni a társulat aktuális lakásművészeti témákról. Ezek után az elnök, mivel több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1933 február hó 6-án Lakatos Artur elnöklésével a kiállítási bizottság tartott ülést, amelyen megjelentek Urbányi Vilmos, Zrinszky József és Szablya János, valamint Bednay N., Houba Károly, Kendi Antal és Szilágyi Mihály műiparosok, mint meghívottak. Szablya János ügyvezető választmányi tag bejelentette, hogy több oldalról az a kívánság érkezett a társulathoz, hogy a lakásművészeti kiállítás propagandája fokoztassék. Megállapította, hogy a propaganda állandóan folyik. Kommünikék hetenkint jelennek meg, a társulat 50.000 darab kedvezményes jegyutalványt osztott szét, stb. Kendi Antal a napilapokban való hirdetést javasolja. Urbányi Vilmos címzetlen postai nyomtatványok csináltatását és szétküldését indítványozta, melynek költsége 450 pengőt tenne ki s az összes kiállító cégek viselnék a költségeket. Szablya János ügyv. vál. tag a beérkezett különféle ajánlatokat ismertette majd bejelentette, hogy a társulat a

kiállítással kapcsolatban előadássorozatot fog rendezni s az első előadást dr. Hekler Antal egyetemi tanár fogja tartani. Kendi Antal javasolja, hogy a bútoros kiállítók inspekciót tartsanak a kiállításban, hogy a közönséget szakszerű felvilágosításokkal láthassák el, ha a berendezések iránt érdeklődnek. Lakatos Artur elnök az állami és városi iskolákat a tanfelügyelőség útján a kiállítás látogatására javasolja felszólíttatni. Szablya János ügyv. vál. tag zárószavai után elnök az ülést berekesztette.

1933 február 16-án a társulat választmánya tartott ülést Szablya Frischauf Ferenc elnöklete mellett. Jelen voltak: Gerenday Antal, Grabowieczky Leon, Györgyi Dénes, Helbing Ferenc, M. Kiss Erzsébet, Kölber Dezső, Kulcsár Sándor, Lakatos Artur, Major István, Majoros Károly, Nádler Róbert, ifj. Richter Aladár, Seenger Béla, Schober József, Szablya János, Szabó Rezső, dr. Szalai Emil, Tóth Gyula és Urbányi Vilmos. Szablya Frischauf Ferenc elnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg a nemzet nagy halottjáról, gróf Apponyi Albertről s javaslatára a választmány emlékét jegyzőkönyvben örökítette meg, s a jegyzőkönyvi kivonatot özvegyének megküldötte. Szablya János ügyvezető választmányi tag a kisebb folyó ügyeket ismertette, majd felolvasta az újonnan belépő tagok neveit, akiket a választmány a társulat tagjai közé felvett. Elnök a választmány nevében köszönetet mondott dr. Szalai Emil ügyésznek, a társulat egy peres ügyének kedvező elintézéséért. Mogyoróssy Sándor szobrászművész, a társulat tagja, beadványban kérte a társulat művésztagjai számára a kedvezményes tagsági díj fizetés lehetőségét. M. Kiss Erzsébet beadványt intézett a társulathoz, melyben a tagsági díjak egységes megállapítását és az eladási jutaléktételek rendezését kéri. Hamvas Magda iparművésznő, a társulat tagja, beadványában a tagdíj mérséklését és klubélet kifejlesztését javasolja. Verő Béla kereskedő beadványt intézett a társulathoz iparművészeti export ügyében. E javaslatokat a választmány az igazgatóság és gazdasági bizottság elé utalta. Krausz Testvérek és társaik a chicagói világkiállításon való résztvétel ügyében adtak be javaslatot, melyet azonban a választmány tekintettel a nagy költségekre nem fogadott el. Schober József jelentést tett a Nemzetközi Vásár ügyében való tárgyalásokról s javasolta, hogy a társulat részesítse erkölcsi támogatásban a Vásárt, s az érintkezési pont felvételével az igazgatóság és a gazdasági bizottság bizassék meg. Lakatos Artur jelentést tett a lakásművészeti kiállítás propagandájának kibővítéséről, valamint a megnyitás körülményeit és az eddigi eredményeket ismertette. Urbányi Vilmos jelenti, hogy már a kiállítók által fizetett díjakból is sok térült meg. Javaslatára a választmány jegyzőkönyvileg mondott köszönetet Szablya János ügyvezető választmányi tagnak a kiállítás adminisztrációjának kitűnő lebonyolításáért.

Szablya János megköszönve a választmány megemlékezését, arra kérte a tagokat, hogy mint eddig is, a jövőben is legyenek a segítségére. Jelenti, hogy az oklevélpályázatra 39 pályamunka érkezett be, melyek felett a bírálóbizottsági ülés fog dönteni. A magyar háziipar reorganizálása ügyében folyó tárgyalások a legjobb eredménnyel biztatnak s dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter rendkívül fontosnak tartja a kérdés szerves rendezését. Ha a társulat veszi át ez ügyeket, az évtizedek óta vajudó kérdés megoldást fog nyerni. Lakatos Artur, Györgyi Dénes, ifj. Richter Aladár, Nádler Róbert és Schober József hozzászólása után Szablya János ügyvezető választmányi tag a zárszó jogán szólalt fel s bejelentette, hogy a háziipari memorandumban a művészeti részre különös súlyt fektettek, bár a kereskedelmi rész megoldása sem kevésbbé fontos. Ismertette a memorandum idevonatkozó részét. A minisztérium döntése még nem érkezett meg s a részletek vitatása tehát még korai. Amennyiben a részletekre kerülne a sor, az ügy újra a választmány elé fog kerülni. Szablya Frischauf Ferenc elnök szerint a társulatnak megfelelő hatalmat kell biztosítania a maga számára ez ügyben, hogy az iparművészeknek kenyeret adhasson s ez az ügy gondos előkészítést igényel. Több tárgy nem lévén, az ülést bezárja.

1933 február hó 25-én a bíráló-bizottság Helbing Ferenc elnöklésével ülést tartott, amelyen Lakatos Artur, Megyer Meyer Antal, Szablya János, Urbányi Vilmos és Zrinszky József vettek részt. Az ülés a lakásművészeti kiállítás oklevélpályázatára beérkezett pályamunkákat bírálta felül. Helbing Ferenc elnök üdvözölte a megjelenteket és felkérte Helbing László társulati titkárt a pályázati feltételek és beérkezett pályamunkákról szóló jegyzőkönyv felolvasására. A bíráló-bizottság ezután gondos és körültekintő módon átvizsgálta a beérkezett pályamunkákat és megállapította, hogy azok egyike sem felel meg a pályázati kiírás követelményeinek, tehát a díjakat ki nem adja. Azonban a viszonylag legjobb három pályamunkát kiválasztotta és azok tervezőit megbízta a pályázati feltételek 12-ik pontja alapján az oklevelek elkészítésével s a beküldött pályamunkákat, valamint a bírálati jegyzőkönyvet a társulat hivatalos helységében az érdeklődőknek a hivatalos órák alatt betekintésre rendelkezésére bocsátja.

1933 március hó 11-én a társulat bíráló bizottsága Helbing Ferenc elnöklésével tartott ülést, amelyen Ágotai Lajos, Györgyi Dénes, Lakatos Artur, Lingel Károly, Ligeti Miklós, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, Urbányi Vilmos és Zrinszky József vettek részt.

Helbing Ferenc elnök üdvözölte a bizottság tagjait és bejelentette, hogy a Társulat „Hogyan rendezzük be lakásunkat" című lakásművészeti kiállítása díjainak odaítélése a mai ülés tárgya. Lakatos Artur jelentette, hogy dr. Fabinyi Tihamér m. kir. kereskedelemügyi miniszter által e célra 1 arany-, 1 ezüst- és 3 bronzérmet adományozott s a társulat is fog adományozni díjakat és oklevéleket. Remény van arra is, hogy a kultuszminisztertől is kapunk díjakat. Györgyi Dénes kérte, hogy a régi szokásnak megfelelően a kereskedelemügyi miniszter díjait kivitelezők kapják

meg. Helbing Ferenc elnök szerint a kultuszminiszter által adományozandó díjakból kellene a kiállítás tervezőit és szervezőit jutalmazni. Szablya Frischauf Ferenc szerint a Társulatnak szuverén joga van arra, hogy a díjakat mi módon osztja ki. A kereskedelemügyi miniszter leiratában világosan rendelkezik, hogy az ő díjait tervező iparművészek, kivitelező műiparosok és a munkában résztvett iparossegédek között kell szétosztani. Többek hozzászólása után Helbing Ferenc elnök felkérte a bizottságot, hogy a kiállítást tekintse meg. Miután a bizottság a kiállított műtárgyakat részletesen és figyelmesen megtekintette, Lakatos Artur, a kiállítási bizottság elnöke javaslatot tett azokra nézve, akik a díjazásnál tekintetbe jöhetnek s azt ajánlotta, hogy a kereskedelemügyi miniszter díjai közül a legjobb szoba készítésénél közreműködött asztalossegéd automatikusan kapjon egy bronzérmet. Az elnök az elhangzott felszólalások alapján a díjak odaítélésére vonatkozólag egyenkint tette fel a kérdést s a szavazás megejtése után kimondotta a határozatot, hogy a bíráló bizottság a kereskedelemügyi miniszter aranyérmét Nagy Antal bútorgyárosnak, az ezüstérmet Houba Antal Fiai műbútorasztalos cégnek, a bronzérmeket pedig Sipos Lajos festő iparművésznek, Ács Géza könyvkötőmesternek és Denes Albert asztalossegédnek ítéli oda. A társulat kiállítási nagydíját kapták: Vass Béla iparművész tanár és a Herendi Porcellángyár R.T. A társulat kiállítási díját kapták: Győrffyné Pannonia Csipkeüzem, Vágó Dezső iparművész és Vörös Ferenc műasztalosmester. Dícsérő elismerést kaptak: Beszédes Ottó festőmester, Csányi Ilus, Endrő Margit, Gergely Sándor iparművészek, a Haidekker Sándor R.T., M. Kiss Erzsébet, Minár Pál, Nagy Károly, Peresztegy József, Rahmer Mária, Strohmayer Ferenc, Szabó Éva és T. Eleőd Györgyi iparművészek. Oklevelet kaptak: Back és Gerő cég, Bettes Sándor, Bednay Testvérek műasztalosmesterek, Budapest Székesfőváros Gázművei, Czégény József festőmester, Engel Károly villanyszerelési vállalkozó, Eternit Művek, Fellegi József Első Magyar Konyhaszerraktár, Goldberger Sám. F. és Fiai R.T., Guth Pál festőmester, Haas Fülöp és Fiai R.T., Hantos Testvérek R.T., Hoffmann Ferenc keretgyáros, Kendi Antal kárpitosmester, Kozma Károly műasztalosmester, Lammel Ferenc szerelési vállalkozó, Lloyd Kerámiaipar R.T., Magyar Fém- és Lámpaárugyár R.T., Magyar Kender, Len és Jutaipar R.T., Magyar Iparművészek Boltja kft., Perge Sándor ácsmester, Plus villamossági vállalat, Scheininger Sándor kárpitosmester, Scheumann Gyula, Steinhäusl és Kölber, Steiner és Szimper festőmesterek, Szilágyi Mihály műasztalosmester, Telefongyár R.T. és Verebes A. Károly műasztalosmester.

Helbing Ferenc elnök ezekután több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette. H. L.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT VÁLASZTMÁNYÁNAK JELENTÉSE AZ 1932-ES TÁRSULATI ESZTENDŐRŐL. Örömmel jelentjük, hogy társulatunk az 1932-es esztendőben igen mozgalmas és eredményes működést fejtett ki. Ez annál örvendetesebb, mert a politikai, gazdasági és szociális viszonyok az elmult esztendőben nemcsak, hogy javulást nem tudtak felmutatni, hanem az 1931-es esztendővel szemben erős visszaesés volt tapasztalható. Már tavalyi jelentésünkben rámutattunk arra, hogy a világháború kitörése a magyar iparművészetet igen súlyos helyzetbe sodorta és — sajnos — meg kell állapítanunk, hogy a javulás lényeges előfeltételei, a gazdasági élet, a pénzügyi viszonyok szabályos működése még most sincs meg.

Hogy e súlyos viszonyok ellenére is jó eredményről tudunk beszámolni, ez kizárólag annak köszönhető, hogy különféle akciónkkal a nagyközönségnek olyan érdeklődését sikerült kiváltani a magyar iparművészet iránt, amely a jövőt illetőleg a legjobb reményekkel kell, hogy töltsön el mindenkit, aki a magyar iparművészet sorsát a szívén viseli. Szigorúan véve nem tartozik már ennek a jelentésnek a keretébe a „Hogyan rendezzük be lakásunkat" című lakásművészeti kiállításunk ügye, mert hiszen azt 1933 januárjában nyitottuk meg a nagyközönség számára. De ennek a kiállításnak az előkészítése és megszervezése jórészt még a jelentés tárgyát képező egyesületi évbe esett és azért említjük meg csak, hogy rámutassunk arra, milyen nagyszerű eredményt jelentett a magyar iparművészet számára, hogy kiállításunkat több, mint 20.000 látogató tekintette meg. Ezáltal a jövő számára olyan bázist sikerült teremtenünk, amely igen sok biztató lehetőséget rejt magában.

Egy másik igen érdekes akciót indítottunk vidéken rendezett előadásokkal és az azokkal kapcsolatos kiállításokkal. Örömmel jelentjük, hogy az elmult esztendőben 3 ilyen vidéki kiállítást és előadást rendeztünk, amelyekről részletesebben alább számolunk be. A vidéki közönség ezeket az igen magas színvonalon álló előadásainkat és kiállításainkat nagy szeretettel és meleg érdeklődéssel fogadta. Természetesen ennek dacára tisztában vagyunk azzal, hogy még nehéz úttörő munkára lesz szükség, hogy végső célunkat — a vidék organikus belekapcsolódását a magyar iparművészeti életbe — el tudjuk érni. Nagy hálával tartozunk szeretett elnökünknek, dr. vitéz József Ferenc királyi herceg úr Őfenségének, aki szolnoki kiállításunk megnyitására személyesen jött el és többízben is tartalmas beszédekkel buzdította az ottani közönséget a magyar iparművészet támogatására.

Végül meg kell említenünk azokat az előkészítő munkálatokat, amelyek az elmult esztendőben a Magyar Iparművészek Boltja megalakulását tették lehetővé, ami által tagjaink a fővárosnak egyik legforgalmasabb helyén fekvő, igen előnyös értékesítési alkalomhoz jutottak. A Bolt megalakulása tagjainknak lehetővé teszi, hogy műveiket egyéb üzletekkel szemben előnyösebb eladási áron hozhatják forgalomba, mert az eladási árakat ők szabják meg és csakis méltányos eladási jutalék leadásával kell számolniok.

Rendületlen hitünk, hogy mindezek, továbbá egyébb akcióink alkalmasak lesznek arra, hogy a magyar iparművészek és műiparosok a mai súlyos életviszonyok között se veszítsék el hitüket abban,

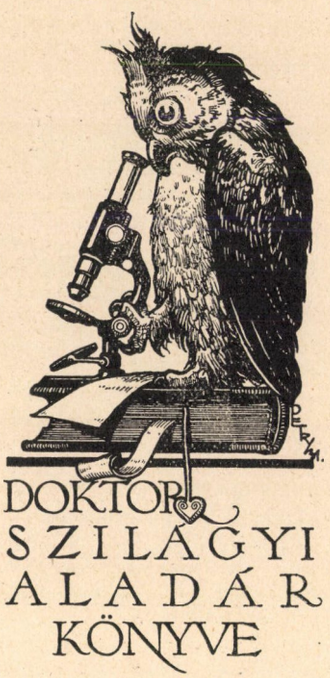
hogy a magyar renaissancenak előbb-utóbb be kell következnie.

Az elmult esztendő eseményeit a rendelkezésre álló hely korlátolt voltára való tekintettel kivonatosan közöljük az alábbiakban:

Kiállításaink. A milánói árumintavásár számára igen szép és értékes anyagot gyüjtöttünk egybe, amelyet Vrana Erzsébet rendezett el a helyszínen. A kiállított dolgok iránt az ottani közönség nagy érdeklődést mutatott, azonban kívánatos volna, ha a magyar iparművészek számolnának azokkal a követelményekkel, amelyeket a külföldi vásárok közönsége támaszt.

Tatabányán május hó 15-étől 22-ig rendeztünk kiállítást, amely igen jó anyagi és erkölcsi sikerrel záródott. A Magyar Általános Kőszénbánya R. T. vezetőségének, névszerint Vida Jenő vezérigazgatónak és Rehling Konrád bányaigazgatónak e helyütt is köszönetet mondunk kivételes előzékenységükért. A nyár folyamán a Technológia helységeiben rendeztünk nagyméretű iparművészeti kiállítást. E — főleg Budapestet látogató külföldi vendégeink számára, a hazai iparművészetet és műipart propagáló gazdag anyagú, nívós kiállításunk július hó 7-én nyílt meg és október hó 24-én zárult.

Második vidéki propaganda kiállításunkat Szolnokon rendeztük a városháza épületében. Kivételes művészi eseménye volt Szolnoknak e kiállításunk megnyitása, melyet elnökünk, dr. vitéz József Ferenc királyi herceg úr Őfensége fényes külsőségek közepette, Szolnok város és környékének nagy érdeklődése mellett nyitott meg. E kiállításunk október 9-től 16-ig tartott, s őszinte köszönetünket fejezzük ki Almásy Sándor főispán, dr. Tóth Tamás polgármester, dr. Kerekes Sándor főjegyző és dr. Sárközy György kultúrtanácsnok uraknak, a számottevő erkölcsi és anyagi sikerért.

Petry Béla: Ex-libris.

Harmadik vidéki propaganda kiállításunkat Debrecenben a Déri Múzeumban tartottuk, december hó 3-tól 16-ig. A külső kereteiben is előkelő, gazdag anyagú szép kiállításnak igen nagy volt a látogatottsága s anyagi eredménye is jó volt.

Itt említjük még meg, hogy mindhárom vidéki kiállításunk megnyitására tagjaink számára kedvezményes áru társaskirándulást rendeztünk.

Időrendbeli következő kiállításunkat, a karácsonyi időszakra, ismét a Technológián rendeztük. Hogy ennek látogatottságát minél inkább fokozzuk, s ezáltal az árueladás lehetőségét is a maximálisra emelhessük — a súlyos gazdasági viszonyokra való tekintettel — kiállítási belépődíjat nem szedtünk. Kiállítóink javára ezúttal olyan kivételes anyagi eredményt értünk el, milyenre az utóbbi, években alig volt példa.

Andrássy-úti állandó kiállítási helységeinkben az év első felében iparművészeti kiállítást tartottunk fenn, július hó 10-e óta pedig népművészeti kiállítássá rendeztük át, melyen társulatunk gyüjteményéből oly példányokat mutattunk be, amelyek a nyilvánosság előtt még nem szerepeltek.

Az év utolsó negyedében megkezdődtek már a belső munkálatok a lakásművészeti kiállítás előkészítésére. E kiállításunk fényes sikeréről szóló beszámolónkról már csak a jövő évi jelentésünk foglalkozhatik behatóbban.

Propaganda. A rendelkezésünkre álló szűk anyagi eszközökhöz alkalmazkodva igyekezett társulatunk vezetősége e téren is hatékony munkásságot kifejteni.

A már említett 3 vidéki propaganda kiállításon kívül budapesti kiállításaink forgalma érdekében plakátokat készíttettünk s azokat a fővárosi autóbusz összes vonalain, továbbá a legtöbb belső járatú villamoskocsiban kifüggesztettük.

Hogy társulatunk s annak célja és közérdekű munkássága minél szélesebb körökben ismertté legyen, hölgybizottságot szerveztünk, melynek célja főleg a társulati propaganda. E hölgybizottság első teadélutánját május 3-án rendezte a Szt. Gellért Szálló különtermében, amelyen Wälder Gyula műegyetemi tanár propagandabizottságunk elnöke tartott előadást. Nagyszámú, előkelő közönség vett részt ezen az estén és lelkesen szegődött a társulatunk propagálását célzó törekvésekhez. Wälder Gyula műegyetemi tanár egyébként szeptember hó 14-én saját otthonában is rendezett sikerült teaestélyt, propaganda ügyünk érdekében.

Hogy hazánk iparművészeinek munkáit mennél szélesebb körökben s lehetőleg külföldi vendégeink is megismerjék, a Fővámpalotában lévő „Külföldieket ellenőrző bizottság“ helyiségében nagy vitrinben művészi anyagot állítottunk ki, melyből az ott megforduló idegenek eddig is szép számmal vásároltak.

Kiállításaink, illetőleg kiállítóink anyagi sikere érdekében a kereskedelmi miniszter úr az év folyamán 4 ízben engedélyezte, hogy külföldről

vasúti jeggyel utazhassanak fővárosunkba kiállításaink megtekintésére. Az eredmény igazolja, hogy Trianon által elszakított testvéreink, de még a távolabbi külföldiek is örömmel ragadták meg ezt a kedvező alkalmat.

Előadások. Mint már mult évi jelentésünkben jeleztük, tervbe vettünk vidéki előadássorozatot, ottani kiállításainkkal kapcsolatban. Ezen előlegezett ígéretünk teljes kielégítést is nyert, miután mindhárom vidéki kiállításunk megnyitása alkalmával kiváló és nagynevű tagtársaink voltak szívesek igen érdekes és értékes előadásokat tartani s azokkal kiállításaink fényét emelni.

Az első előadást Csányi Károly műegyetemi tanár tartotta Tatabányán, a régi magyar ötvösművészetről.

A másodikat dr. Czakó Elemér h. államtitkár tartotta Szolnokon az ott létesítendő városi múzeum kérdéséről.

A harmadik Wälder Gyula műépítész, műegyetemi tanár tartotta Debrecenben, nemzeti művészetünk kialakulásáról.

Úgyszintén Wälder Gyula műegyetemi tanár, mint a propagandabizottság elnöke tartott felolvasást fővárosunkban, a Szt. Gellért Szállóban rendezett iparművészeti kiállítás alkalmából.

Előadásainkat minden alkalommal igen nagyszámú közönség hallgatta végig s a rendkívül értékes és magas színvonalú felolvasásokért őszinte tapssal adózott.

Társulatunk részéről az illusztris előadóknak ezúttal is hálás köszönetet mondunk.

Pályázatok. Az 1932. év folyamán két ízben hirdetett pályázatot társulatunk. Az első művészi bútorokra és iparművészeti tárgyakra vonatkozott, és 2000 P értékű díjat osztottunk szét ez alkalomból, sőt ezenfelül még egyes tárgyakat meg is vásároltunk. E pályázat nyertesei a következők:

Lakberendezési tervekkel: Bakos István, Czibulás Pál, Fábry Pál, Havrán Imre, Juhász László, Nagy Károly, Schaefer Ferenc, Urbányi Vilmos, Vass Béla, Zrinszky József.

Egyes bútorokkal: Antal Tibor.

Keramiai tervekkel: Berkovics Anna, B. Maróthy Dorottya, Endrő Margit, Illés László, Márkus Győzőné, Rahmer Mária, Radács Ágnes, Vincze Pál.

Bőrdíszműtervekkel: Haar Ferenc és Schöntheil-nővérek.

Faiparművészeti tárgyakkal: Krenner Gyula, Schramm Lujza.

Üvegiparművészeti tárgyakkal: Hiesz Géza.

Ötvöstárgyakkal: Gombássy Anna, Hámor Sári, Krenner Gyula, Novák Györgyike, Okrutzky Erzsébet, Tóth Gyula.

E pályázatot részletesen a Magyar Iparművészet 1932. évi 3—4 számában ismertettük.

A második pályázat sportdíjakra vonatkozott, speciálisan ötvösök számára. E pályázaton 300 P értékű díjakat osztottunk szét.

Nyertesei a következők: Madarassy Valter, Okrutzky Erzsébet, Márton Imre, Tóth Gyula.

Társulati események. A nyár folyamán — 14 év óta ismét — megrendeztük tagjaink között tárgysorsjátékunkat, amelyen több mint 500 P értékű iparművészeti tárgyat sorsoltunk ki. Társulatunk segítségére volt a lady Chilston által rendezett jótékonycélú művészeti tárgysorsjátéknak is, amelynek javára 1000 drb. sorsjegyet értékesített. Grabowieczky Leon tanár, választmányi tagtársunk felszólalása alapján Végh Gyula főigazgató, választmányi tagtársunk érintkezésbe lépett a Victoria and Albert Museum londoni igazgatóságával a magyar népművészeti anyagnak megfelelő elhelyezése miatt. Örömmel jelentjük, hogy Végh Gyula főigazgató e tekintetben igen szép eredményt ért el.

A Magyar Iparművészek Boltja kft. megalakulását társulatunk örömmel támogatta erkölcsileg és anyagilag, mivel abban tagjaink számára sok előnyt lát.

Dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter úr társulatunkat bízta meg a súlyos helyzetben lévő magyar háziipar fellendítését célzó memorandum megszerkesztésével. A magyar háziipar gazdasági megmentése és fejlesztése kulturális és szociális szempontból igen nagy jelentőséggel bír.

December havában kiállítási bizottságunk elnökének, Lakatos Artur tanárnak vezetése mellett Urbányi Vilmos és Zrinszky József építő iparművészek intenzíven kezdették meg a lakásművészeti kiállítás előkészítő munkálatait, a cégek és kiállítók összegyüjtését stb. Hatalmas s különösen a mai nehéz viszonyok mellett nagy munkát és fáradságot igénylő igyekezetüket — mint az eredmény igazolta — teljes siker koronázta.

Ifj. Richter Aladár választmányi tagtársunk, mint a Magyar Iparművészek Országos Egyesületének főtitkára, az Iparművészeti Tárlat rendezésére vonatkozó szabályzatot dolgozott ki, amelyet az érdekelt egyesületek — többek között társulatunk is — magukévá tettek.

A Magyar Szaklapok Országos Egyesülete közgyűlésén társulatunk is nagy szeretettel hódolt néhai Györgyi Kálmán emlékezetének. Szablya Frischauf Ferenc, társulatunk alelnöke mondott ez alkalommal nagyhatású emlékbeszédet.

A Nyomdász Ipartestület közgyűlésén társulatunk is üdvözölte Kner Izidor tagtársunkat, a kiváló magyar nyomdászt 50 éves nyomdászjubileumi ünnepsége alkalmából.

Keleti Ilona, társulatunk irodatisztje, 1932. évben ünnepelte 25 éves szolgálati jubileumát. Rendkívüli szorgalommal, mintaszerű ügyességgel és becsületességgel teljesített szolgálataiért emléktárggyal leptük meg őt s e helyütt is köszönetet mondunk neki.

Társulatunk ügyvezetőjének, S. Hoffer Imre ny. tanár, építészmérnök úr megbízatása lejárván, azt — magánviszonyainak megváltozása miatt — legnagyobb sajnálatunkra tovább nem vállalhatta. Az elnökség az ügyek vitelével választmányunk régi tagját, Szablya János igazgatót bízta meg a legközelebbi közgyűlésig.

Magyar Iparművészet. Folyóiratunk, tekintettel a súlyos gazdasági viszonyokra, 1932. évben is csak 5 kettős füzetben (1—10) jelenhetett meg. Iparművészeink helyzete is súlyosabb lévén, nehézségekbe ütközött ugyan a publikálandó anyag összegyüjtése, de ennek ellenére fenntartottuk lapunk eddigi magas színvonalát, melyhez íróink pompás cikkei is nagyban hozzájárultak.

Különös köszönettel tartozunk társulatunk alelnökének, Szablya Frischauf Ferenc festőművész tanárnak, aki a szerkesztés nehéz feladatát immár negyedik éve tölti be önzetlenül és ritka tudással.

Halottaink. Az 1932-es évben is fájdalmas veszteséget okozott társulatunknak több igen kiváló tagtársunk elhúnyta. Névszerint: Árkay Aladár műépítész, Nagy Árpád dr., min. tan., Gaul Károly államtitkár, Rerrich Béla műépítész, Dörre Tivadar egyetemi tanár, Jendrassik Alfréd építész, Szabadyné Strasser Lidia iparművész, id. Jancsurák Gusztáv rézműves és Kullmann Artur keramikus.

Tagjainkon kívül még több lelkes barátot is elvesztettünk: Csermendy Elemért, Pál Hugót, Udvary Gézát és Voit Ervint.

Társulatunk őszinte fájdalommal és kegyeletteljes részvéttel őrzi elköltözött tagjainak és barátainak emlékét.

Anyagi eredmények. Idevonatkozó részletes felvilágosítást adnak a jelentésünkben leközölt számadások. Sajnos, az állami és városi segélyeknek további erős csökkentése, valamint a nehéz viszonyok folytán tagdíjbevételeink csökkenése jellegzetes képet adnak a még mindig rosszabbodó súlyos gazdasági viszonyokról.

Társulati taglétszám. Tagjaink száma 1932. évi december hó 31-én 1218 volt. Az év folyamán összesen 17 új tag lépett társulatunk kötelékébe. Kilépők száma 249.

A csekélyszámú új taggal szemben mutatkozó nagyobbszámú kilépésekre a nyomasztó gazdasági viszonyok és a végsőkig lefokozott hatósági takarékossági intézkedések nyujtanak magyarázatot. Az új tagszerzési akció élére fenséges Elnök Urunk állott s örömmel jelentjük, hogy a folyó évben a mai napig az új tagok száma 85.

S. HOFFER IMRE építészmérnök, ny. tanár, aki társulatunknak ügyvezetését az 1932-es év folyamán ellátta, tagjaink őszinte sajnálatára személyi körülményeiben beállott változások miatt a társulatnál viselt ügyvezetői tisztségéről lemondott s 1932 december 22-én átadta az ügyeket Szablya János igazgatónak, akit az elnökség javaslatára a választmány az ügyvezetés teendőinek ellátásával bízott meg. Távozásával társulatunk igen értékes és lelkes munkaerőt vesztett el, aki nagy szeretettel munkálkodott a társulatnak e súlyos időkben oly nagy körültekintést és széles látókört igénylő ügyeiben. Nagy sajnálattal búcsúztatjuk el őt itt e helyen, átnyujtva néki a társulat tagjainak és vezetőségének köszönetét mindazokért, amit a társulat érdekében tett s e helyütt is arra kérjük, hogy társulatunkat továbbra is tartsa meg szeretetében.

TÁRSULATUNK f. évi május hó 2-án, este 3/4 6 órakor tartotta meg XLVIII. rendes közgyűlését az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Múzeum dísztermében. A közgyűlés, melyen társulatunk elnöke, dr. vitéz József Ferenc királyi herceg úr Őfensége elnökölt, a hivatalos jelölő lista alapján 3 évre újra elnökévé választotta dr. vitéz József Ferenc királyi herceget, alelnökökké Ligeti Miklóst, Seenger Bélát és Szablya Jánost. A választmány tagjaivá Bodon Károly, Györgyi Dénes, Horváth Béla, Major István, Ohmann Béla, ifj. Richter Aladár és Telcs Ede tervezőművészeket, Bodonyi Jenő, Gerenday Antal, dr. Gulden Gyula, Hauswirth Ödön és Nagy Antal műiparosokat, valamint Conrad Ottó, Feyér Gyula, dr. Pacher Béla, Wolfner Gyula és lovag dr. Ybl Ervin műbarátokat. A számvizsgáló-bizottság tagjai lettek egy évi mandátummal Brunner Antal, Dános Géza, dr. Szőnyi László, Houba Antal és Jakab Gyula. A közgyűlés Szablya Frischauf Ferencet, aki alelnöki tisztségéről lemondott, a társulat tiszteletbeli alelnökévé, lady Chilston t pedig tiszteletbeli tagjává választotta. Folyóiratunk legközelebbi számában a közgyűlésről részletesen fogunk beszámolni.

• IN MEMORIAM •

SPIEGEL FRIGYES. Egy szerény, csendes ember távozott el körünkből, akinek neve valamikor szorosan hozzátartozott az épülő főváros magyaros törekvéseihez. Spiegel Frigyes is azok egyike volt, akik a századforduló körül tevékenykedtek s Lechner modern eszméit igyekeztek megvalósítani építészetben és lakásberendezésben. E század elején igen gyakran szerepelt az Iparművészeti Társulat bútorkiállításain. Az akkor divatos szecessziós ízlésnek egyik úttörője volt nálunk, de mindig tudott valami sajátos népies ízt is önteni a dekoratív külsőségekbe. Eszméit nemcsak ily alkotásokkal, hanem tollával is szolgálta. Számos értékes bútortanulmánya jelent meg a Magyar Iparművészet régibb évfolyamaiban s mint puritán embernek és lelkes harcosnak egyaránt kegyelettel őrizzük az emlékét.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Szablya Frischauf Ferenc. 18.867. — Kir. Magy Egyetemi Nyomda. (F.: Czakó Elemér.)

EGYETEMI KÖNYVTÁR SZEGED Folyóiratok

A

KÉPZŐMŰVÉSZET

az élő magyar művészet sajtóorgánuma

A

KÉPZŐMŰVÉSZET

Az egyetlen magyar képzőművészeti folyóirat, mely havonta rendszeresen jelenik meg, mégis előfizetési ára negyedévre csak 6 pengő. Minden számban félszáz pompás reprodukció.

●

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V. SZIGET UTCA 27

MUSKÁTLI

Magyar kézimunkaújság, gondos kiállítású, magas színvonalú, a legkényesebb igényeket is kielégítő lap. A m. kir. állami Nőipariskola kiadása. Budapest, VIII. kerület, Rákóczi tér 8. szám.

Szerkeszti:

ZULAWSKY ELEMÉRNÉ

a budapesti áll. Nőipariskola igazgatója. Eredeti nagyságú rajzok, részletrajzok; ingyen színes műmelléklet és levasalható minták. Egész évi (10 szám) előfizetési díja: 12.– pengő. Mutatványszám és egyes szám ára 1.50 pengő

MUSKATLI

SEENGER BÉLA

MÁRVÁNY ÉS KŐIPAR GYÁRTELEPE RT

Mindennemű márványmunkák
hazai és külföldi anyagból
Kandallók, oltárak, dísztárgyak

Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, II. KISRÓKUS UTCA 21–23.
Telefon: 52-1-28 Alapíttatott 1872

Hirdessen

a

Magyar Iparművészetben

Felvilágosítást ad
az O. M. Iparművészeti Társulat
irodája,
VI. Andrássy út 69 szám
Telefon: 20-6-78

A

HERENDI PORCELLÁNGYÁR

ÁLLANDÓ MŰKIÁLLÍTÁSA

a

SCHUCH L. UTÓDAI

cégnél

BUDAPEST, IV. KIGYÓ UTCA 4. SZÁM

Alapíttatott 1839-ben

●

Étkező-, teás- és feketekávéskészletek, kosarak, vázák, virágtartók, bonbonnièrek, figurák stb.

Régi herendi étkezőkészletek kiegészítése

GYÜJTSÖN ELŐFIZETŐKET

A

MAGYAR IPARMŰVÉSZETNEK

Minden gyüjtött előfizető után öt pengő kedvezményt adunk Önnek e lap előfizetésénél. Négy újonnan szerzett előfizető után pedig egy teljes évig ingyen kapja lapunkat

IFJ. WEINWURM ANTAL ÉS TÁRSA

készít kifogástalan

KLISÉKET

Műtermen kívül is vállalunk fényképfelvételeket

BUDAPEST VI. Ó UTCA 6. SZ.

Alapíttatott 1905-ben. Telefonszám: 28-6-16.

A Magyar Iparművészet kliséinek túlnyomó része műhelyünkben készült

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Szablya Frischauf Ferenc. 18.867. — Kir. Magy. Egyetemi Nyomda. (F.: Czakó Elemér.)